Nové Sady

Kaštieľ Ghýczyovcov

Architektonicko – historický výskum a návrh obnovy

Mgr. Ing. arch. Andrej Botek, PhD

Ing. arch. Róbert Erdélyi

Ing. arch. Barbora Vachová

X.-XI. 2010

Obsah elaborátu

A Textová časť

1. Základné údaje o pamiatke
2. Údaje o zadaní, metóde a spracovaní
3. Opis objektov
4. Archívno – historický výskum
5. Súpis sond a situácií
6. Etapizácia vývoja objektov a vyhodnotenie z hľadiska architektonicko – historického a umelecko – historického
7. Charakteristika pamiatkových hodnôt pamiatky
8. Návrh ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt kultúrnej pamiatky
9. Inventarizačný súpis hodnotných prvkov, pokyny k ich obnove a prezentácii a návrh riešenia nových prvkov /položková časť/

1. Kamenné články
2. Drevené prvky
3. Kovové prvky a výrobky
4. Omietkové prvky a murivá

B Fotodokumentácia

B1. Fotodokumentácia súčasného stavu /zaradené za časť 3./
B2. Fotodokumentácia historických podkladov /zaradené za časť 4./
B3. Fotodokumentácia sond a situácií /zaradené za časť 5./

C Výkresová časť

C1. Slohová analýza /zaradená za časť 6/ **C2**. **Návrh obnovy** /zaradená za časť 9./

Pôdorys 1.NP	Pôdorys 1.NP
Pôdorys 2.NP	Pôdorys 2.NP
Pôdorys krovu	
Rez A – Á	Rez A – Á
Pohľad východný	Pohľad východný
Pohľad severný	Pohľad severný
Pohľad západný	Pohľad západný
Pohľad južný	Pohľad južný

D Doklady

1. Základné údaje o pamiatke

Názov pamiatky :	Kaštieľ
Obec :	Nové sady
Okres :	Nitra
Kraj :	Nitriansky
Parc. číslo :	329/2
Katastrálne územie :	Nové Sady
Číslo NKP v ÚZPF :	1520/0
Vlastník :	Obec Nové Sady
Typologický druh :	Kaštieľ – šľachtické sídlo
Datovanie :	po 1550 a následne
Predmet :	Architektonicko – historický výskum
Autori :	Mgr. Ing. arch. Andrej Botek, PhD.
	Ing. arch. Barbora Vachová
	Ing. arch. Róbert Erdélyi
Historický výskum :	Mgr. Tomáš Janura

2. Údaje o zadaní, metóde a spracovaní

Na základe žiadosti o vyjadrenie k rekonštrukcii objektu /v súlade s investičným zámerom vlastníka pamiatkového objektu – Obce Nové Sady/, ktorú podal dňa 4. 6 . 2008 Ateliér – Ing. arch. Ján Dolejší, autorizovaný architekt SKA, Bratislava, Grösslingova 43, vydal Krajský pamiatkový úrad v Nitre dňa 1.1. 2008 Rozhodnutie č.j. : NR-08/1390-6/8396/Val, kde špecifikoval podmienky zmienenej obnovy z hľadiska záujmov ochrany pamiatkového fondu, i v súvislosti so stanovením nutných predstihových výskumných prác. Podmienky a požiadavky na vykonávanie architektonicko – historického výskumu boli presne špecifikované v bode 2.1.1. zmieneného Rozhodnutia.

Po podpísaní zmluvy začala realizácia predmetného výskumu v druhej dekáde mesiaca septembra 2010, pričom terénne práce /sondážny výskum/ prebiehali v mesiacoch – september – október. Potrebné sondáže v interiéri boli predovšetkým situované tak, aby využili miesta starších deštrukcií, týchto bolo oproti exteriéru výrazne menej, pomerne bohatý bol výskyt zachovania komplexu vrstiev a povrchových úprav. Treba poznamenať, že posledná vrstva – cementová omietka, vytvára pevné krusty a pri sondáži má tendenciu opadávať vo veľkých kusoch. Exteriér je z väčšej časti odhalený na murivo, preto sa viac využila možnosť popisu situácií s vykonaním sond len v prípadoch nutnosti upresnení zistených vizuálnych skutočností. Priebeh prác ovplyvnil i vývoj poveternostných podmienok a postup statického zabezpečenia priestorov.

Podkladom pre grafické spracovanie bolo zameranie jestvujúceho stavu, vypracované a poskytnuté v digitálnej forme Ateliérom Ing. arch. Ján Dolejší, autorizovaný architekt SKA. Toto zameranie bolo doplnené o precíznejšie značenie klenbových a lunetových reálií. Architektonicko – historický výskum bol vykonaný v zmysle § 35, ods. 2, zákona 49/2002 pre účely prípravy obnovy objektu – teda nie prioritne na vedecké účely. Pri výskume boli poznatky získavané metódou jednak vizuálnych analýz, hĺbovými sondážami ako aj pomocou archívneho výskumu. Elaborát bol spracovaný v súlade s § 7 Vyhlášky MK SR 16/2003 z 12. novembra 2003 a obsahuje výskumovú i návrhovú časť.

3. Opis objektu
3.1. Umiestnenie a hmotová skladba

Kaštieľ je umiestnený v blízkosti novšieho centra obce, od námestia ho delí novodobá budova školy. Stojí na rovinatom teréne, pričom západným i východným smerom sú badateľné pôvodné trasy vodných tokov v podobe priekopových znížení. Priamo k objektu prístupová cesta nevedie, je situovaný vo voľnom teréne, nové komunikácie vedú len v jeho okolí po južnej a západnej strane /pešia/. Z parkovej úpravy v okolí objektu sa nezachovali žiadne zvyšky, bola situovaná západným smerom na miesta, kde je dnes záhradná časť pozemkov rodinných domov. Pôvodnú dominantnosť objektu v prostredí ruší viacpodlažná budova školy, ktorá kaštieľ opticky úplne izoluje od pohľadov z námestia i hlavnej prístupovej komunikácie.

Objekt tvorí uzavretá bloková hmota obdĺžnikového pôdorysu s dvoma nárožnými rondelmi /baštami/, ktoré plynulo predstupujú pred fasádu z oboch bočných strán. Kaštieľ je mierne odklonený od presnej orientácie svetových strán s tým, že jeho pozdĺžna os prebieha približne v smere severo-severozápad – juho-juhovýchod. Pre jednoduchosť budeme používať jednoduché označenie svetových strán. Pôvodný vstup do objektu je situovaný na západnej strane, kde predstupujú i obe bašty. Na opačnej – východnej strane je situovaný mladší záhradný vstup /dnes zmenený na okno/ s rizalitom a predstupujúcim portikom. Objekt je kompaktný, dvojpodlažný, zastrešený sedlovou strechou s hrebeňom v pozdĺžnom smere a valbami na oboch užších stranách. Prestrešenie rondelov je riešené samostatnými sedlovými strechami s oblým valbovým ukončením, ktoré vystupujú zo základného strešného útvaru. Objekt je zdanlivo symetrický – stredová os, vedúca pôvodným prejazdom je posunutá na sever, pričom južná časť je oproti severnej širšia o hrúbku muriva. Keby južná miestnosť bola o túto hrúbku skrátená, objekt by bol symetrický a šírka miestnosti by korešpondovala so susednou. Asymetria sa prejavuje i v nárožných rondeloch – južný je podstatnejšie väčší, i keď uvedený rozdiel je opticky nebadaný. Objekt je tehlový, schátralý, značná časť exteriéru je bez omietok, strešná krytina je z eternitových šablón. Murivá sú všeobecne pomerne hrubé, i keď hrúbky jednotlivých stien sa rôznia.

3.2. Dispozícia

1.Np Do objektu sa vstupuje zo západnej strany cez pravouhlý otvor, vytvorený v mladšej zámurovke s novodobou výplňou a dvojkrídlovými mrežami.. Otvor je situovaný s nepatrnou odchýľkou od stredovej osi a ústi do úzkej chodby. Základnú dispozičnú schému vytvára pozdĺžny dvojtrakt, pozostávajúci z priebežnej chodby a piatich miestností, ktoré sú z nej prístupné. Na oboch koncoch chodby na ňu plynule nadväzujú nárožné valcové útvary – rondely, nerovnakej veľkosti. Severný /menší/ je oddelený priečkou od chodby, v južnom je umiestnené točité schodisko na poschodie s drevenými stupňami. V jeho čele sú mladšie dvere do prístavby, ktorá sa na baštu napájala a dnes je asanovaná. Ďalšou priečkou bol vytvorený podschodiskový kumbálový priestor. Chodbu člení sekundárne dve priečky v severnej časti, jej podlaha je betónová. Každá z piatich miestností je zaklenutá a má vždy jedno okno, situované vo východnom múre a vytvorené v segmentovo zaklenutom vybratí. Podlahy v prvých dvoch miestnostiach od severu /003 a 004/ sú doskové – palubovky, v miestnostiach 005 a 006 je dlažba, posledná – m.č. 007 má betónový poter.

Stredná z miestností /005/ je najširšia – zrejme ide o pôvodný prejazd, o čom svedčí aj zámurovka veľkého oblúkového otvorenia z chodby i z fasády. Prístupná je dnes len zo susedných priestorov. Zaklenutá je širokou valenou klenbou, ktorá má v blízkosti chodbového muriva dve protiľahlé lunety, v poslednej tretine je ukončená a nadväzuje na ňu zvýšená kratšia valená klenba. Zámurovka východnej /obvodovej/ steny je umiestnená v širšom segmentovom podklenutí. Všetky ostatné priestory sú prístupné priamo z chodby. Po oboch stranách strednej miestnosti sú vždy dve miestnosti. Dve severné /003 a 004/ majú hlbokú valenú klenbu s lunetami a hrebienkami, zapretú do obvodovej a chodbovej steny, nie sú dispozične prepojené. Ich okná sú oproti klenbe prevýšené. Dve južné miestnosti /006 a 007/ sú navzájom prepojené dverami, majú valené klenby opačného

smerovania, než severné a každá je členená dvoma dvojicami protiľahlých luniet s hrebienkami. Južný priestor 007 je perforovaný aj oknom v južnom obvodovom murive, podobne aj nárožný severný priestor 003 obsahoval okno na severe, ktoré dnes ostalo v podobe niky. Interiér je omietnutý, v miestach deštrukcií je často evidentné hrubé vrstvenie omietok a náterov. Väčšina dvier je profilovaných, členených kazetami, s kazetovou zárubňou, okrem zložitejšieho staršieho typu z 19. stor. sa tu vyskytuje i mladší, jednoduchší typ prelomu 19. a 20. stor. Všetky okenné otvory majú značne deštruované drevené 4 – krídlové výplne z rôzneho obdobia, rôznych typov a majú predsadené kovové mreže /prevliekané a nitované/. Oba rondely majú vo vnútorných kútoch okenné otvory - severný je zmenšovaný, južný je bez výplne.

2. Np Základným konceptom je identický dvojtrakt s chodbou a náväznými miestnosťami. Ide o tri pomerne veľké priestory, každý s trojicou okien, pričom stredný a severný priestor perforujú okná vo východnom murive, južný má okenné otvory v murive južnom. Okná sú umiestnené v hlbokých výklenkoch so segmentovými záklenkami. Starší otvor v severnom obvodovom murive /m.č. 104/ je dnes upravený ako nika. Všetky miestnosti sú vysoké, plochostropé, podlahy sú drevené, palubovkové. Stredný a južný priestor /105 a 106/ majú v styčných kútoch umiestnené pecové niky s konchálnym ukončením. Pred strednou miestnosťou /m.č. 105/ je asymetricky /vzhľadom na jej situovanie/ umiestnený balkón s ozdobným kovaným zábradlím, ktorý je súčasťou rizalitového portikusu. Sprístupňoval ho pôvodne krajný otvor na severe /z terajšej trojice/, dnes v spodnej časti zamurovaný a upravený ako okno. Chodba je priebežná, nečlenená. Točité schodisko sa vinie v rondeli okolo stredného mohutného vretena, ktoré je na chodbe vymurované do výšky zábradlia. Rondel pokračuje vertikálnym smerom ako otvorený interiér až po strop. Severný /menší/ rondel je priečne delený na menšiu a komoru a schodiskový priestor výstupu na podkrovie. Tento je pomerne úzky, sú v ňom umiestnené strmé drevené rebríkové schody. Vstupy do obytných miestností sú cez vysoké otvory s profilovanými a kazetovými zárubňami a dverami, okenné /4-krídlové/ výplne sú výrazne deštruované a nekompletné, predstavujú viaceré typy i časové etapy. Interiér je celoplošne omietnutý, v narušených častiach sú evidentné viaceré omietkové a náterové vrstvy. Všetky miestnosti i chodba majú v rôznej miere prerazené a poškodené stropy, na chodbe je deštruovaná i časť podlahy v južnej časti pri vyústení schodov.

Podkrovie Tvorí ho veľký jednopriestor, členený pravidelnou zostavou podpernej krovnej konštrukcie – pevných väzieb. Konštrukcia zastrešenia nad rondelmi má samostatný vešadlový systém. Trámy, krokvy a väzby /stolice/ sú drevené, spájané drevenými kolíkmi, značené sú tesárskymi značkami. Vzhľadom na poškodenie strechy a prierazy v strope spodného podlažia, sú viditeľné pomerne veľké trámy stropu. Tieto sú len konštrukčné, neboli pohľadovo exponované, ale v miestnostiach prekryté omietkovou úpravou. Nad stenou chodby sa dvíhajú dve tehlové komínové telesá. Podlaha podkrovia je dnes úplne deštruovaná, odhalená na zásyp, pri vyústení rebríkového schodiska je upravená nepálenými tehlami, ktoré v časti pod dierou v streche sa zliali do jednotnej hlinenej "mazaniny". Krov i stropná konštrukcia sú v havárijnom stave, veľké diery sú v streche i podlahe.

3.3. Fasády

Objekt je dvojpodlažný, podlažia sú vzájomne oddelené priebežnou profilovanou rímsou, ktorej podklad je tvorený vyloženými tehlami a okosením, vlastná profilácia je omietková. Podobne je ako ukončujúci prvok stavby vo vertikálnom smere použitá priebežná profilovaná podstrešná rímsa. Kordónová /medzipodlažná/ rímsa je jednoduchšia – tvorí ju ploché čelo a oblý nábeh s dvoma odskokmi. Zložitejšie je profilovaná rímsa korunná /podstrešná/ - je výrazne vyložená, spodnú časť tvorí zostava konvexno – konkávneho charakteru, naň nadväzuje vyložené ploché čelo a celok ukončuje profil charakteru simy. Jednotlivé časti sú oddeľované rovnými odskokmi a pásmi. V kontakte s terénom je realizovaný priebežný sokel. Exteriér je z väčšej časti odhalený na murivo a zachované omietky majú mapovitý charakter. V podstate sú zachované najmä zvyšky dvoch

hlavných omietkových úprav z 19. stor., ojedinelo sa vyskytujú fragmenty staršej vrstvy so zvyškami rytej kvádrovej výzdoby. Objekt je v celom rozsahu budovaný z tehlového materiálu. Horné podlažie je výraznejšie prevýšené oproti rozsahu spodného podlažia, čo vytvára jednak dôraz na "piano nobile", súčasne však dáva spodnému podlažiu charakter parteru /posilnený pôvodnou pásovou bosážou/. Ovplyvňuje to i veľkosť otvorov v tom zmysle, že okná prízemia sú nižšie, ako prevýšené okná prízemia. Strecha objektu je sedlová s hrebeňom v pozdĺžnom smere, nad kratšími stenami sú valby. Zastrešenia rondelov sú riešené samostatnými kužeľovými útvarmi. Všetky okenné výplne sú v dezolátnom stave, z veľkej časti nekompletné.

Západná fasáda Je dlhá, na oboch krajoch ju členia vystupujúce rondelové útvary, nerovnakých veľkostí /južný je väčší/. Koncepcia riešenia je založená na stredovej osi, ktorú pôvodne tvoril na 1. Np oblúkový otvor /podjazd?/. V súčasnosti je zamurovaný a vstup vytvára pravouhlý otvor, pričom v situácii je opticky vnímateľná jeho staršia, prevýšená podoba. Nad vstupom bolo na 2. Np pravouhlé okno, dnes zamurované. Fasáda bola trojosová – po oboch stranách stredovej osi sú realizované pravouhlé okenné otvory nad sebou. Okenné otvory sú i na bočných stranách oboch rondelov v ich kútových polohách – a to v oboch podlažiach nad sebou, pričom okrem okna na prízemí južného rondelu sú ostatné rôzne zmenšované a zužované. Na murive a fragmentoch omietky južného rondela je zachovaný otlačok strechy kolmej prízemnej prístavby /vyrastajúcej z jeho hmoty/, na prízemí je zachovaný dverný otvor tejto prístavby, ako i vrstva interiérových omietok s nátermi. V exteriérovom murive rondela je tiež v úrovni pôvodného stropu prístavby vybratie v jeho murive – južná polovica má ustúpené tehly, čo by mohlo svedčiť o primárnosti tejto hmoty,/ severná polovica je evidentne vysekávaná. Vo všetkých otvoroch chýbajú výplne, niekde aj rámy. Na mapách zachovaných omietok sa prejavuje bosáž a viaceré farebné nátery. Odhalené murivo je výrazne pokryté stečeným hustým vápenným mliekom.

Severná fasáda Je plná, bloková, členená soklom a oboma rímsami. Stena plynulo pokračuje do vysunutého rondelu. Na jeho styku je na 2. Np umiestnené pravouhlé okno ako vyústenie chodby. Vzhľadom na absenciu drvivej väčšiny omietok môžeme vnímať aj iné zamurované otvory – okno na 1. Np, presne pod spomínaným súčasným otvorom /ústie chodby prízemia/, ako aj dve zamurované okná nad sebou pri SV nároží a vedľa na 1. Np situáciu, ktorá podľa charakteru múrv, existenciu otvoru pripúšťa. V strednej časti fasády sa prejavuje výrazné zavlhnutie muriva. Vápenné stečence na povrchu muriva sú badateľné v západnej časti, pri východnom ukončení sú fragmenty značne deštruovanej omietky so stopami rytého kvádrovania.

Južná fasáda Je orientovaná k novostavbe školskej budovy a má zachovanú väčšiu časť s omietkovými zvyškami s bosážou a zrkadlami. Členenie opäť vytvárajú dve profilované rímsy. 1. Np perforuje len jeden okenný otvor s deštruovanou výplňou, ďalší otvor v jeho blízkosti /východne/ bol zamurovaný v úrovne líca fasády, ďalší otvor vo vyústení chodby zamurovali ako niku. Na styku južného rondela a steny sú vytvorené dve väčšie kapsy, čiastočne upravované, v úrovni stropu sú zachované dve tehly – pozostatok priečky prístavbového krídla. 2. Np perforuje trojica okien v strednej časti a okno na vyústení chodby. Ich výplne sú z rôzneho obdobia, značne deštruované. V hornej polovici podlažia je temer súvisle zachovaná omietková úprava so zvyškami kaziet. Na opadaných plochách je miestami zachovaná staršia omietka s pekovancami /medziokenné piliere/.

Východná fasáda Je orientovaná do pôvodného parku a má najväčší podiel zachovaných omietkových úprav. Pri oboch nárožiach sú väčšie celky staršej omietkovej vrstvy so zvyškami polychrómovaného kvádrovania. Strednú časť zvýrazňuje vystupujúci rizalit, riešený na celý výškový rozsah fasády, ukončený plochým tympanónom. Jeho plochu členia pilastre a zrkadlá, na prízemí predstupuje dvojica stĺpov, ktoré nesú kamenný balkón s výzdobnými konzolami a kovaným zábradlím, v strede s medailónom so štylizovaným monogramom AG. Stĺpy sú značne narušené, profilácia hlavíc detruovaná, pätky dodatočne preplentované betónovou vrstvou. V ploche

rizalitu na 1. Np je umiestnené okno, ďalšie dvojice okien sú situované po oboch stranách približne rovnomerne. Plochu 2. Np perforujú dve trojice okien v strednej a severnej časti. Stredná trojica okien je asymetrická voči balkónu – na jeho strednej osi je koncové – severné okno z tejto trojice, stredné je evidentne sekundárne – posunuté je cez hranicu rizalitu.

3.4. Stavebno – technický stav

Exteriér objektu je na všetkých stranách z väčšej časti zbavený omietkových vrstiev. Na severnej stene je viditeľné veľkoplošné poškodenie muriva zatekaním s následnou deštrukciou čiel tehál. Stenou prebieha výrazná trhlina v mieste napojenia rondelu, má šikmý priebeh, murivo otvára relatívne veľkou medzerou, pričom v úrovni rímsy sú jej následkom vypadnuté tehly. Na východnej fasáde /s portikom/ sa prejavujú hlavne trhline v miestach zámuroviek okenných parapetov, výrazne sa prejavuje vertikálna trhlina idúca od južného ostenia prvého okna na 1. Np /od severu/ až ku oknu o podlažie nižšiemu. Balkón je uvoľnený, zošikmený, aj podporné stĺpy sú vyklonené a deštruované. Prelomené je i zábradlie a zväčšené sú špáry medzi jednotlivými kamennými platňami. Najväčšie poškodenia sú vplyvom deštrukcie strechy. Tá je na viacerých miestach dlhodobo deravá – poveternostné účinky /dážď so snehom a mrazom/ zapríčinili prehnitie stropných trámov a prepadnutie stropu na viacerých miestach v každej miestnosti poschodia, mimoriadne výrazné sú takéto otvory v priestore chodby a to pod oboma komínovými telesami a pri južnom konci rondelu. Následne je prerazený strop aj medzi poschodím a prízemím, najmä pri vyústení schodov. Výrazne poškodená je aj stolicová sústava krovu – trámy sú v hmote narušené, väzby často povolené, odpojené, klesnuté a poprehýbané. Viaceré trhliny v murive sú opticky vnímateľné aj v miestnostiach, jednak v miestach zámuroviek starších otvorov, jednak ako prejav statických porúch. Stav objektu si vyžaduje odborné statické posúdenie a zásahy.

4. Archívno – historický výskum

Kaštieľ v Nových Sadoch z pohľadu historického vývoja

V hmote kaštieľa existujúca staršia stredoveká stavba patrila členom rodu Assa z Kürthu (dnes Nové Sady). Rod Assa sa v dedine Kürth a okolí usadil už v priebehu 13. storočia.[1] Avšak prvým významnejším členom rodu a zároveň pravdepodobne aj stavebníkom staršej murovanej stavby, ktorá nahradila starší drevený objekt, bol Ján Assa z Assa Kürthu.[2] Ján začal svoju úradnícku kariéru už pred rokom 1502, keď už vystupuje ako kráľovský človek, ktorý sa podieľal v Nitrianskej stolici na riešení rôznych majetkových sporov ako zástupca kráľa. Táto funkcia sa pre neho stala východiskom pre stoličnú kariéru. V rokoch 1503 – 1507 pôsobil ako slúžny Nitrianskej stolice. Vrchol kariéry dosiahol ziskom postu podžupana Nitrianskej stolice, ktorým bol v rokoch 1512 – 1524.[3] V tom istom čase bol županom Nitrianskej stolice nitriansky biskup Štefan Podmaniczky,[4] je preto veľmi pravdepodobné, že Ján Assa bol familiárom na jeho dvore.

Rod Assa niekedy koncom 30. rokov 16. storočia vymrel Ladislavom Assom. Ladislav Assa nemal žiadnych mužských a ani ženských potomkov, a preto ešte počas svojho života odkázal svoje dediny Assa Kürth a Výčapky Matúšovi Henczovi († 1546), jeho manželke Uršule a obom dcéram. Vernosť Matúša Hencza a Jozefa (I.)[5] Ghyczyho († 1561) kráľovi Ferdinandovi I. im priniesla potvrdenie spoločného zisku majetku vymretého rodu Assa, ktorý mala získať podľa práva Uhorská komora. Donáciu na Assa Kürth dostal Matúš Hencz, otec nižšie spomínanej Žofie Henczovej, v roku 1541 spolu so svojim zaťom Jozefom (I.) Ghyczym. Donácia potvrdila nespochybniteľnosť majetkových nárokov po vymretom rode Assa. Po udelení tejto donácie sa Matúš Hencz rozhodol, že obe dediny po Ladislavovi Assovi odkáže svojej dcére Žofii Henczovej a jej manželovi Jozefovi (I.) Ghyczymu.[6]

Rod Hencz získal nielen majetok Assovcov, ale aj Oszlányiovcov prostredníctvom sobáša Matúša Hencza s Uršulou Oszlányiovou. Matúš bol verným stúpencom kráľovnej Márie Uhorskej i po smrti jej manžela Ľudovíta Jagelovského a stal sa verným stúpencom Ferdinanda I., za čo dostal on, jeho manželka Uršula a ich dve dcéry Žofia a Anna 2. decembra 1527 donáciu na majetky v niektorých obciach Nitrianskej stolice.[7]

Rod Ghyczy pochádzal z dediny Gic, ktorá sa nachádzala vo Vesprímskej stolici na území dnešného Maďarska, kde mal svoje majetky už od 13. storočia. Z členov tohto rodu sa do Nitrianskej stolice dostal až Jozef (I.) Ghyczy, ktorý získal tunajšie majetky vďaka sobášu so Žofiou Henczovou, dedičkou majetkov v Assa Kürthe.[8] Jozef (I.) Ghyczy sa tak stal zakladateľom

---

1 Tento údaj mám od pána profesora Jána Lukačku.

2 Na začiatku 16. storočia už na území Nitrianskej stolice existovalo viacero obcí s názvom Kürth, takže na spresnenie bol názov doplnený o rodové meno tunajšej šľachtickej rodiny. Takto vytvorený názov dediny Assa Kürth pretrval až do zániku Uhorska.

3 Magyar Országos Levéltár (ďalej MOL), fond (ďalej f.) Diplomatikai levéltár (ďalej DL), Családi levéltárak, Ocskay család, signatúra (ďalej sign.), DL-DF 95 445, DL-DF 95 486. NOVÁKOVÁ, Veronika. Nitrianska stolica do roku 1526 (Vývoj správy a spísomňovania). In *Slovenská archivistika*, 1984, roč. 19, č. 2, s. 57. V citovanej štúdii uverejnený zoznam podžupanov som pri Jánovi Assovi ešte doplnil o rok 1523, v ktorom je tiež Ján Assa doložený ako podžupan.

4 NOVÁKOVÁ, ref. 2, s. 56.

5 Číslo uvedené v zátvorke je použité len na lepšie rozlíšenie členov rodu s rovnakým menom. Rímske číslo vyjadruje poradie tohto mena v rode.

6 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej MV SR), Slovenský národný archív (ďalej SNA), f. Hodnoverné miesto Nitrianska kapitula (ďalej HMNK), autentický protokol (ďalej AP) č. 11, folio 12-14, mikrofilm č. II.B 270. SZLUHA, Márton. *Nyitra vármegye nemes családjai I. kötet.* [CD-ROM]. Budapest : Heraldika kiadó BT, 2003, Hencz, Nagyeőrvistyei, tabuľka I. SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka I. NAGY, Iván. *Magyarország családjai Czímerekkel és nemzékrendi táblákkal V.* [CD-ROM]. Budapest : Arcanum Adatbázis, 1993, Ghyczy család. (Ghyczi és Assa, s Ablanczkürthi).

7 MOL, f. Magyar Kancellárii levéltár, Libri regii, I. kôtet, s. 45.

8 SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka I. TURUL. [CD-ROM]. 1929-1/2, A GHYCZIEK A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNELMÉBEN. 2. Ghyczy-család a XVI.-ik század történetében. c) Ghyczy Józsa nyitramegyei alispán és gyermekei.

nitrianskej vetvy rodu.

Stavebníkom opevneného kaštieľa bol Jozef (I.) Ghyczy, ktorý dostal v roku 1550 povolenie na stavbu takéhoto objektu od kráľa Ferdinanda I. Opevnený kaštieľ reprezentoval význam jeho majiteľa, ktorý bol dvormajstrom ostrihomského arcibiskupa a tiež nitrianskym podžupanom a prísediacim kráľovského súdu. V prameňoch sa tento opevnený kaštieľ označoval ako *„Józsa kőháza“*, teda kamenný dom Jozefa.[9] Po smrti svojej prvej manželky získal Jozef (I.) Ghyczy donáciu na manželkine majetky od kráľa Ferdinanda I., aby nedošlo k spochybneniu ich vlastníctva. Donácia bola vydaná 6. júla 1557 v Prešporku pre Jozefa (I.) Ghyczyho a jeho syna Štefana (II.) Ghyczyho. V donácii dostali do vlastníctva celé obce Assa Kürth a Výčapky v Nitrianskej stolici, majetkové diely v obciach Chynorany, Párovce, Dolné Trhovište, Malé Ripňany, Mýtna Nová Ves, celé majere Kis Trenchen, Nádasd,[10] Kis Eleczke (v chotári obce Alekšince), Ablanc Kürth, Tormás (v chotári obce Čermany), Alsó Szék (v chotári obce Močenok) a Genov (v chotári obce Rišňovce) v Nitrianskej stolici. A celé mestečko Osľany v Tekovskej stolici.[11] Udelené majetky svedčia o tom, že Ghyczyovci sa stali dedičmi majetkov vymretých rodov Assa a Oszlányi a časti majetkov vyženených s rodom Hencz.

Jozef (I.) Ghyczy sa snažil o to, aby pre svoj rod získal všetky majetkové podiely iných šľachticov, ktorí mali pozemky na území bývalých samostatných obcí, ktoré dnes tvoria súčasť Nových Sadov. Ako už bolo povedané podarilo sa mu získať Assa Kürth, kde stálo rodové sídlo rodu Assa. Assa Kürth sa rozkladal na rovinatom priestranstve na východnej strane potoka Radošina. Jozef (I.) Ghyczy získal po manželke aj Ablancz Kürth. Žofia Henczová totiž Ablancz Kürth získala pred rokom 1550 od Ambróza Divékyho, ktorý mal v tejto dedine aj svoje trvalé sídlo. Ablancz Kürth sa rozkladal v svahovitej časti dnešnej obce na západnej strane potoka Radošina, na sever od miestneho kostola.[12]

Po smrti Jozefa (I.) Ghyczyho vypukli vzájomné boje medzi jeho dvomi synmi – Štefanom (II.) Ghyczym z prvého manželstva a Jurajom (II.) Ghyczym z druhého manželstva s Dorotou Győrödyovou. V týchto vzájomných bojoch plnil funkciu obrany aj opevnený kaštieľ v Assa Kürthe, a preto v roku 1567 nariadil kráľ Maximilián I., aby bol kaštieľ zbúraný, čo sa však nikdy neuskutočnilo.[13] V roku 1564 sa u ostrihomského arcibiskupa Mikuláša Oláha osobne sťažoval Štefan (II.) Ghyczy na svojho nevlastného brata Juraja (II.) Ghyczyho, ktorý ho spolu s Dorotou Győrödyovou vyhnali z assakürthského kaštieľa (*„castellum Assa Kywrt“*) a navyše ho pripravili o šperky po svojej matke Žofii Henczovej.[14] Štefan (II.) Ghyczy sa do otcovského kaštieľa vrátil niekedy medzi rokmi 1564 – 1567. V tom čase totiž zomrel jeho nevlastný brat Juraj (II.) a nevlastná matka Štefana (II.) Győrödyová sa druhýkrát vydala za Žigmunda Tordu. Győrödyová sa tak odsťahovala na manželove majetky a stala sa opatrovkyňou neplnoletých detí, ktoré mala ešte s Jozefom (I.) Ghyczym – Pavla (I.) Ghyczyho a Annu Ghyczyovú.[15]

Priame spory o majetky a používať opevnený kaštieľ ako rezidenciu neustali ani smrťou Juraja (II.) Ghyczyho, ale pokračovali potom ako Jurajov mladší brat Pavol (I.) Ghyczy nadobudol právnu spôsobilosť. Opätovné spory tak ukončila až dohoda medzi Pavlom (I.) Ghyczym a jeho sestrou Annou na jednej strane so Štefanom (II.) Ghyczym na druhej strane. Dohoda bola sprostredkovaná už nebohým barónom Imrichom Czoborom a bola uzavretá vo Viedni

---

9 TURUL. [CD-ROM]. 1929-1/2, A GHYCZIEK A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNELMÉBEN. 2. Ghyczy-család a XVI.-ik század történetében. c) Ghyczy Józsa nyitramegyei alispán és gyermekei.

10 Tieto dva majere sa mi nepodarilo lokalizovať, pravdepodobne zanikli a ich územie pripojili k susedným väčším obciam.

11 MOL, f. Magyar Kancellárii levéltár, Libri regii, 3. kôtet, s. 418.

12 MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 3, folio 256, mikrofilm č. II.B 268; AP č. 75, folio 209, mikrofilm č. II.B 329.

13 SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka I. TURUL. [CD-ROM]. 1929-1/2, A GHYCZIEK A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNELMÉBEN. 2. Ghyczy-család a XVI.-ik század történetében. c) Ghyczy Józsa nyitramegyei alispán és gyermekei. Tu by som chcel uviesť, že v časopise Turul a v genealogickej tabuľke Mártona Szluhu chýba syn Jozefa (I.) Ghyczyho z druhého manželstva Juraj (II.) Ghyczy. V týchto dvoch prácach sa spomína len Pavol (I.) Ghyczy, ktorý musel byť mladším bratom Juraja (II.) Ghyczyho. Vyplýva to zo záznamov v autentických protokoloch Nitrianskej kapituly č. 7 a 11, ktoré citujem v nasledujúcich dvoch poznámkach.

14 MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 7, folio 2, mikrofilm č. II.B 269.

15 MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 11, folio 32, mikrofilm č. II.B 270.

v prítomnosti kráľa Rudolfa 5. marca 1582. Na základe dohody boli prerozdelené majetky rodu Ghyczy a za stálu rezidenciu Pavla (I.) Ghyczyho a jeho sestry Anny bol určený *„domus seu curia nobilitari“* v dedine Výčapky.[16] Z kontextu uzavretej dohody vyplýva, i keď sa to v nej priamo neuvádza, že kaštieľ v Assa Kürthe bol určený za rezidenciu staršieho brata Štefana (II.) Ghyczyho.

Po smrti Štefana (II.) Ghyczyho sa kaštieľ stal sídlom jeho syna Juraja (III.) Ghyczyho (†1612), ktorý sa v roku 1597 oženil s barónkou Alžbetou Révayovou sestrou strážcu uhorskej koruny a historika baróna Petra Révaya. Manželia nemali spolu mužského potomka, iba dcéru Magdalénu Ghyczyovú († 1645). 29. októbra 1611 v kaštieli Assa Kürth vo svojej stálej rezidencii (*„in castellum in possessione Assakurth seu solitam residentiam“*) spísal Juraj (III.) Ghyczy svoj testament. Vo svojom testamente odkázal kaštieľ spolu s dedinou Assa Kürth a s mestečkom Osľany svojej manželke barónke Alžbete a dcére Magdaléne. Táto klauzula testamentu vyvolala na obdobie tridsiatich rokov spory so synmi Pavla (I.) Ghyczyho – Jánom (III.) Ghyczym a Františkom (IV.) Ghyczym, ktorí žili v kúrii v Ablancz Kürthe.[17]

Magdaléna Ghyczyová potom počas svojho života čelila nárokom Jána (III.) a Františka (IV.) Ghyczyovcov. Magdaléna si však vlastníctvo kaštieľa podržala až do svojej smrti. V kaštieli sa uskutočnila jej svadba s barónom Šimonom Balassom. Manželia sa pravdepodobne striedavo zdržiavala v tomto kaštieli a manželových sídlach v Orlovom a Modrom Kameni. Práve Magdaléna v roku 1644 protestovala na generálnej kongregácii Nitrianskej stolice, že potomstvo Pavla (I.) Ghyczyho okupuje jej majetky patriace ku assakürthskému kaštieľu (*„ad castellum Hassa Kűrthense“*).[18]

Po smrti Magdalény Ghyczyovej sa do kaštieľa nasťahoval Ján (III.) Ghyczy, s ktorým Magdaléna viedla za svojho života spory. Ján (III.) Ghyczy tak zanechal svoju kúriu v Ablancz Kürthe a jeho novým sídlom sa natrvalo stal Assa Kürth. Po smrti Jána (III.) Ghyczyho sa v kaštieli usadilo jeho početné mužské potomstvo – najstarší syn Štefan (III.) Ghyczy, starší Pavol (II.) Ghyczy, mladší Ján (IV.) Ghyczy a najmladší Jozef (II.) Ghyczy, ktorý zomrel v mladosti. V roku 1654 už však v kaštieli zostali bývať len Štefan (III.) Ghyczy spolu so svojou manželkou Barborou Motesiczkou a deťmi; Pavol (II.) Ghyczy s manželkou Magdalénou Justhovou a deťmi; a nedospelý Jozef (II.) Ghyczy, ktorého tútormi boli jeho dvaja starší bratia Štefan (III.) a Pavol (II.).[19]

Medzi bratmi Štefanom (III.) Ghyczym a Pavlom (II.) Ghyczym došlo k uzavretiu ústnej dohody o deľbe kaštieľa a iných rodových rezidencií, ktoré dovtedy užívali obaja bratia spoločne. Záznam o tejto deľbe vznikol až v roku 1753, takže tu bola zachytená len jej časť. Pavol (II.) Ghyczy získal z kaštieľa dve zaklenuté miestnosti na prízemí a prvom poschodí kaštieľa. Na druhom poschodí kaštieľa dostal palotu (najväčšiu a najreprezentačnejšiu sieň). O strechu sa mali starať spoločne všetci majitelia kaštieľa. Ostatné časti pripadli Štefanovi (III.) Ghyczymu.[20]

Po smrti Štefana (III.) a Pavla (II.) Ghyczyovcov v kaštieli žili Pavol (III.) Ghyczy a František (V.) Ghyczy (†1696), synovia Štefana (III.) Ghyczyho, a Juraj (V.) Ghyczy, syn Pavla (II.) Ghyczyho.[21] Spomedzi nich bol najvýznamnejším členom Pavol (III.) Ghyczy, ktorý bol v rokoch 1681 – 1694 zastupujúcim podžupanom Nitrianskej stolice.[22]

V roku 1701 obývali rodový kaštieľ Gabriel (II.) Ghyczy a Wolfgang (II.) Ghyczy, synovia nebohého Františka (V.) Ghyczyho spolu s Jurajom (V.) Ghyczym. Pavol (III.) Ghyczy, bývalý

---

16 MOL, f. Magyar Kancellárii levéltár, Libri regii, 4. kötet, s. 332-333.

17 MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 49, folio 76, 78, mikrofilm č. II.B 316. SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka I.

18 MV SR, Štátny archív Nitra (ďalej ŠAN), f. Nitrianska župa I., elench ku kongregačným zápisniciam, k. 852. MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 56, folio 40, mikrofilm č. II.B 319.

19 MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 75, folio 208, mikrofilm č. II.B 329; AP č. 79, folio 7, 8, mikrofilm č. II.B 331. SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka II.

20 MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 107, folio 76, mikrofilm č. II.B 1544.

21 MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 89, folio 201, mikrofilm č. II.B 338. SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka II.

22 KERESTEŠ, Peter. (Právne) vzdelanie v živote stoličných funkcionárov v 16. a 17. storočí (na príklade notárov a podžupanov Nitrianskej stolice). In *Zemianstvo na Slovensku v novoveku časť II. Duchovná a hmotná kultúra.* Ed. Miloš Kovačka, Eva Augustínová, Maroš Mačuha. Martin : Slovenská národná knižnica, 2009, s. 34.

nitriansky zastupujúci podžupan, sa medzitým odsťahoval do Komárňanskej stolice, kde sa usadil. Postupne predával časti svojich rodových majetkov v Assa Kürthe Jurajovi (V.) Ghyczymu. Práve v marci 1701 protestovali Gabriel (II.) a Wolfgang (II.) Ghyczyovci proti tomu, že Pavol (III.) Ghyczy predal Jurajovi (V.) Ghyczymu všetky zaklenuté priestory v assakürthskom kaštieli.[23]

V priebehu prvej polovice 18. storočia sa postupne potomkovia Štefana (III.) Ghyczyho z časti usadili v Komárňanskej stolici, z časti v iných obciach Nitrianskej stolice a len niektorí zostali v Assa a Ablancz Kürthe, kde si však postavili vlastné kúrie a opustili najstaršie rodové sídlo. Kaštieľ sa tak stal rezidenciu potomstva Pavla (II.) Ghyczyho. V roku 1753 bol obyvateľom kaštieľa Jozef (III.) Ghyczy (∗1723 †1757), vnuk Juraja (V.) Ghyczyho, a jeho manželka Barbora Radvánszká (∗1735). V tomto roku nechal bez súhlasu ostatných členov rodu Ghyczy strhnúť druhé poschodie kaštieľa.[24]

Po smrti Jozefa (III.) Ghyczyho sa kaštieľ stal domovom jeho syna Jána (V.) Ghyczyho (∗1752), ktorý sa zosobášil s barónkou Júliou Hellenbachovou (∗1756 †1789). Júlia Hellenbachová pochádzala zo známeho a bohatého rodu v oblasti stredoslovenských banských miest, ktorý bol nobilitovaný a vlastnil viaceré majetky v Hontianskej i Nitrianskej stolici.[25] Ján (V.) Ghyczy zomrel niekedy po roku 1807, keď sa jeho meno vyskytlo posledný raz v autentických protokoloch Nitrianskej kapituly. V tomto roku sa spomínal ako právny zástupca svojej druhej manželky Karolíny Zsemberyovej (†1810).[26]

Po smrti Jána (V.) Ghyczyho sa majetkov ujal jeho starší syn Andrej (III.) Ghyczy. Podľa citovaných údajov v časopise Turul polorozpadnutý kaštieľ v prvej polovici 19. storočia prestaval na poschodový vežový kaštieľ Andrej (III.) Ghyczy.[27] Na základe spomínaných údajov o predpokladanom čase úmrtia Andrejovho otca možno úpravu kaštieľa dať do obdobia po roku 1810. Informácia v časopise Turul sa však neodvoláva na konkrétny prameň a s veľkou pravdepodobnosťou ide len o zdôraznenie zásluh Andreja (III.) Ghyczyho pri úpravách kaštieľa. Pri Andrejovi (III.) citovaná genealogická tabuľka neuvádza rok narodenia, ale podľa roku narodenia jeho rodičov sa dá usúdiť, že sa Andrej (III.) narodil okolo roku 1780.[28]

V prvej tretine 19. storočia slúžil kaštieľ ako sídlo oboch bratov – Andreja (III.) Ghyczyho aj Alberta (I.) Ghyczyho. Tí nemali žiadne mužské potomstvo, a preto sa rozhodli postupne predať a odovzdať svoje majetky Jozefovi (V.) ml. Ghyczymu (∗1787), ktorý žil v Nitre. Jozef (V.) ml. sa však postupne kvôli majetkovým sporom nesmierne zadlžil. Túto situáciu sa rozhodol využiť vo svoj prospech Augustín Ghyczy, ktorý postupne od 40. rokov 19. storočia skupoval majetky svojich rodových príbuzných.[29]

V roku 1859 vlastnila kaštieľ (v mape č. 75), majer a záhradu (v mape č. 76) vdova po Albertovi (I.) Ghyczym – Otília Fabricziusová (∗1808 †1875).[30] V tom istom roku majer (v mape č. 74), ktorý vznikol pristavaním k bývalému opevneniu kaštieľa mal vo vlastníctve Augustín Ghyczy[31] (∗1809 †1885), ktorý však zatiaľ nebýval v Nových Sadoch a narodil sa v Oponiciach.[32] Augustín po smrti Otílie, ktorá nemala mužského ghyczyovského dediča získal napokon aj kaštieľ. Po zisku kaštieľa a titulu nitrianskeho podžupana[33] nechal pravdepodobne iniciovať vznik parku,

---

[23] MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 89, folio 201, mikrofilm č. II.B 338. SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka II.

[24] MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 107, folio 76, mikrofilm č. II.B 1544. SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka II.

[25] SZLUHA, ref. 6, Hellenbach. Paczolaji baró, tabuľka I., II.

[26] MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 121, folio 205, mikrofilm č. II.B 1553. SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka II.

[27] TURUL. [CD-ROM]. 1929-1/2, A GHYCZIEK A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNELMÉBEN. 2. Ghyczy-család a XVI.-ik század történetében. c) Ghyczy Józsa nyitramegyei alispán és gyermekei.

[28] SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka II.

[29] MV SR, SNA, f. HMNK, AP č. 135, folio 197, 198, mikrofilm č. II.B 1561. SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka III.

[30] SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka II.

[31] MV SR, ŠAN, f. Krajský súd Nitra, i. č. 553, k. 130; i. č. 1641, k. 262.

[32] SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka VIII.

[33] SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka VIII.

zachyteného na mape z roku 1894.

V roku 1894 vlastnil kaštieľ Imrich (III.) Ghyczy[34] (∗1828 †1910), ktorý v kaštieli aj býval. Imrich sa však pôvodne narodil v Tate, kde jeho otec pôsobil v službách kniežaťa Eszterházyho ako hospodársky správca panstva. Kaštieľ v Assa Kürthe vyženil sobášom s Máriou Ghyczyovou (∗1844 †1922), neterou Augustína Ghyczyho. Po smrti Augustína Ghyczyho sa stal jediným vlastníkom starého rodového kaštieľa. Manželia Imrich a Mária Ghyczyovci už zomreli v assakürthskom kaštieli.[35]

[34] Geodetický a kartografický ústav Bratislava, Ústredný archív geodézie a kartografie, mapa a parcelný protokol Nových Sadov z roku 1894, sign. Ni 23.

[35] SZLUHA, ref. 6, Ghyczy. Giczi, Assa és Ablánczkürti, tabuľka VI., VIII.

5. Súpis sond a nálezov

Pri realizácii sondážneho výskumu boli v prvom rade využívané situácie väčších opadaných omietkových plôch, prípadne iných deštrukcií, kde bolo viditeľné murivo, alebo staršie omietky. Tieto miesta boli popísané a podľa potreby doskúmané. V interiéri sú omietkové úpravy povrchov zachované vo veľkom rozsahu. Úbytky boli hlavne v chodbových priestoroch, v severnom rondeli, ako i v niektorých miestnostiach. Exteriér je z väčšej časti len s fragmentami omietok, najmä západná a severná fasáda sú na 90% bez omietok.

Prehľadnosť situácie a z toho plynúce závery komplikuje výrazne skutočnosť, že sme zaznamenali veľký výskyt opticky často nerozlíšiteľných mált a omietok, ktoré prináležia rôznym etapám. Rovnaká situácia je v prípade tehlového muriva, kde sa jednak hojne využívajú staršie tehly v mladších murivách, resp. sa opäť opakujú opticky aj rozmerovo rovnaké tehly vo viacerých časových etapách. Uvedené skutočnosti, podmienené využívaním lokálnych zdrojov, však neumožňujú presnú orientáciu v typoch murív, mált a omietok v jednotlivých stavebných fázach. Preto sa nedá urobiť typologická schéma a nie je možné vždy jednoznačne určitej etape prisúdiť presný materiál, resp. sa podľa charakteristík materiálov nedá vždy jednoznačne špecifikovať presné časové obdobie.

Interiér, 1. Np

Sonda 01
Situácia : M.č. 003, Severné ostenie špalety dverného otvoru
Popis : Tehlové murivo, prevažne osekané čelá, na hranici sondy lícovaná tehla. Cca 5,5 - 6cm. Malta sypká, okrovožltá so zrnkami vápna. Pri zárubni tehla na kant, malta temer totožná s omietkou – hrubšia, výrazne sivá. Na povrchu vápenné a hlinkové nátery.
Vyhodnotenie : Staršie murivo bolo pri otvore upravované, zárubeň vsadená v novej zámurovke.

Sonda 02
Situácia : M.č. 003, južné nárožie ostenia otvoru
Popis : Murivo tehlové /6 cm/, malta sivobéžová, zrnitá, vápnitá, drobný štrk, nárožie tehlové /6 x 26 cm/ s podobnou žltookrovou maltou /ako v sonde 01/. Omietka novšia, sivá /ako v sonde 01/.
Vyhodnotenie : Hrana nárožia je zrejme upravovaná v staršom murive.

Sonda 03
Situácia : M.č. 003, styk južnej a západnej steny a klenba
Popis : Južná stena tehlová, 7 x 15 cm, čelo nerovné, malta svetlá, sivobéžová, jemne štrková, ojedinelo kamienky, hrudky vápna. Doráža k západnej stene a klenbe. Na povrchu sivá novšia omietka. Murivo západnej steny tvorí nárožie, je tehlové, ako v sonde 01. Na tehlách sú miestami stečence vápenného mlieka. Na povrchu úlomky /vysprávky/ v okrovožltej malte /má zrnká vápna, je tvrdšia/, ktorá tvorí i omietku klenby s otlačkami šalovania /?/. Omietka bola dvojvrstvová /vyrovnávacia – sivobéžová a konečná vrstva - sivšia/. Klenba tehlová /14 x 6 cm/. Sivá omietka južnej steny prechádza v tenkej vrstve i na nárožie.
Vyhodnotenie : Klenba je možno osadená do staršej situácie, preto úroveň jej omietky dopĺňa západnú stenu vysprávkou. Južná stena je realizovaná po klenbe.

Sonda 04
Situácia : M.č. 003, styk severného muriva a klenby
Popis : Na stene i klenbe tehlové murivo /14,5 x 6 cm/ ako v klenbe sondy 03. Malta sivožltá, výrazne vápnitá, vytvára aj omietku. Povrch reliéfny, hnedoružový /pigment v mase?, zhnednutie?/, viaceré vápenné nátery zožltnuté. Prechádza zo steny na klenbu. Celok prekrýva sivá novšia omietka. Cca 35 cm od rohu nepravidelná špára, tehly prisekané, pokračuje murivo tehlové /6 – 7

cm/, malta svetlá, sivá až sivobéžová, jemnejšia, na povrchu deštruovaná vrstva sýtobéžovej a potom tenšia vrstva svetlosivej omietky. Celok preomietava novšia sivá omietka, na nej tenšia vrstva sivobežovej.
Vyhodnotenie : Murivo steny a klenby sú súčasné. Stmavnutý povrch omietky nejasný /pigment?, iná príčina?/. Špára je pozostatkom zamurovaného staršieho otvoru

Sonda 05 a 06
Situácia : M.č. 003, vnútorné špalety niky severného múru /05 západ, 06 východ/
Nález : Murivá špaliet i výplne tehlové, v zámurovke tehla 6,5 – 7 x 28cm, malta svetlá béžová, vápnitá, jemnejšia štruktúra, murivo špaliet tehlové /15x6 cm/, malta veľmi podobná, o niečo sivšia, vytvára omietku s vápennými nátermi, ktoré zachádzajú do špáry. V západnej špáre na povrchu červená farebnosť. Na zámurovke zvyšok hrubo rozotretej okrovej omietky Celok preomietava novšia sivá omietka s nátermi a tenšia vrstva sivobežovej s nátermi.
Vyhodnotenie : V murive pôvodne otvor, neskôr zamurovaný

Sonda 07 a 08
Situácia : M.č. 003, východné a západné nárožie niky v severnom múre
Nález : V spodnej časti východného nárožia murivo tehlové /6 cm/, čelá čiastočne osekané**,** malta sivobéžová, vápnitá, v hornej časti tehlové murivo málo predstúpené, malta opticky nerozlíšiteľná. Vrstva okrovožltej vápnitej omietky vypĺňa rozdiel, povrch omietky deštruovaný, v spodnej časti vysprávka v sivej malte, ktorá tvorí i celkovú omietku. Západné nárožie – murivo ako v sonde 05
Vyhodnotenie : Nárožia súčasné s murivom steny, východné čiastočne upravené.

Sonda 09
Situácia : M.č. 003, styk klenby a severného múru
Nález : Murivo klenby ako v sonde 04, v rozsahu sondy sa opiera o stenu. Murivo steny tehlové /5,5 – 6 cm/, úlomky, malta nerozlíšiteľná. Na klenbe i murive pevná omietka dvojvrstvová /spodná žltšia, horná – sivšia/, vápenné nátery a stmavnutý povlak V murive cca 35 cm od kúta špára, omietka do nej zachádza. Pokračuje tehlové murivo v jemnejšej, sivobežovej malte. Celok preomietavajú novšie omietky ako v predošlých sondách.
Vyhodnotenie : Klenba a stena v kratšom časovom, alebo len technologickom posune. V murive steny špára po strašom otvore/?/

Sonda 10
Situácia : M.č. 003, severná stena
Nález : Vo východnom ukončení zachytená špára ako v sonde 09, vzdialená 50 cm od kúta. Tehly v staršom murive prisekané. Charakter murív a omietok ako v predošlej sonde 09.
Vyhodnotenie : Styk mladšieho a staršieho muriva

Sonda 11
Situácia : M.č. 003, severná hrana východnej lunety
Nález : Murivo klenby ako v sonde 04, na hrane lunety vysprávka s úlomkami tehly v sivej malte. Omietka podobná malte, vápenný náter, sivosmotanový a mladšie úpravy. Na styku so stenou malty klenby a steny opticky nerozlíšiteľné. Povrch klenby s tenkou vrstvou omietky bez zachovanej povrchovej úpravy, v rozsahu sondy styk nejasný
Vyhodnotenie : Luneta pôvodná, roh vyspravený po mechanickej deštrukcii

Sonda 12
Situácia : M.č. 003, severné ostenie okna a kút steny
Nález : Murivo nárožia a steny tehlové /6 cm/, malta na oboch vápnitá sivožltá /okrovožltá/, styk murív nepreviazaný, na východnom murive v špáre tenká vrstva omietky s tmavým povrchom. Ostenie okna z tehál na kant v sýtosivej zrnitej malte.

Vyhodnotenie : Murivo klenby vsadené do kúta miestnosti, ostenie okna sekundárne upravované.

Sonda 13
Situácia : M.č. 003, východná stena – styk lunety a ostenia okna
Nález : Murivo klenby ako v sonde 07, čelo upravené vysprávkou v sivej malte, murivo ostenia tehlové /6 x 30 cm/ v sivej malte, prevyšuje lunetu
Vyhodnotenie : Otvor voči lunete sekundárne zväčšovaný

Sonda 14
Situácia : Severné vyústenie chodby, východná stena
Nález : Murivo tehlové /6 x 14/, malta okrovožltá, vápnitá, stečence vápenného mlieka, miestami hlina. Omietka hrubá, sivožltá, má hrubú vrstvu vápenných náterov /staršie sú zožltnuté, medzi mladšími i sivý a svetlonodrý/, na povrchu tenká novšia omietka.
Vyhodnotenie : Murivo bez zásahov so zachovaním povrchových úprav

Sonda 15
Situácia : Severné ústie chodby, východná špaleta niky, 1. Np
Nález : Murivo niky tehlové /5,5-6 cm/ v sivej jemnej malte, doráža k východnému, ako v predošlej sonde. V špáre omietka žltookrovová s vápennými nátermi ako v predošlej sonde.
Vyhodnotenie : Pôvodný otvor vyústenia chodby bol sekundárne zamurovaný

Sonda 16
Situácia : Severné ústie chodby na západe, pásová sonda zámurovkou a priečkou rondelu, 1 Np
Nález : Zámurovka otvoru ako v predošlom, západné ostenie tehlové /6 cm/ v okrovožltej malte vápnitej jemnejšej štruktúry. Tvorí i omietku s viacerými vápennými nátermi. Jeho juhozápadné nárožie upravované tehlou na kant v sivej malte, pokračujúca západná stena tehlová /6 x 30 cm/ s maltou svetlou, sivšou /až sivoružovou/, hrudkovitou.
Vyhodnotenie : Otvor ústia chodby zamurovaný, západná stena rondelu sekundárna

Sonda 17
Situácia : Severovýchodný kút rondelu a pokračujúce oblé murivo, 1. Np
Nález : Tehlové murivo rondelu /6 x 14 cm/ v sivobéžovej, svetlej malte, husté stečence vápenného mlieka /typ Mr/. Statické trhliny a deštrukcia tehál. Na povrchu pevná krusta cementová. Murivo priečky tehlové, 6 x 30 cm, malta veľmi svetlá, previazanosť murív nejasná.
Vyhodnotenie : Sonda chcela overiť kapsy prípadných schodov, vzhľadom na deštrukciu povrchu a ťažkú odstrániteľnosť cementovej vrstvy sa otázka jednoznačne neuzavrela. Priečka realizovaná v kratšom časovom, alebo technologickom odstupe.

Sonda 18, 19
Situácia : Východný múr chodby pri otvore do m.č. 004 /pri podlahe/ a v hornej časti, 1 Np.
Nález : 18 : Stena tehlová /5 x 12 cm/, malta svetlosivá, mierne do béžova, cez ňu ďalšia vrstva sivožltej, ktorá tvorí omietku. Miestami aj hlinitá vrstva /v špárach/. Hrubá vrstva vápenných náterov. V hornej sonde /19/ murivo tehlové /5,5 - 6 cm/ s maltou sivobéžovou, vápnitou. Na povrchu vápenné stečence husté. Presekané a pokračuje murivo s maltou jemnejšou, sivoružovou. Zárubeň osadená v tehlovej vysprávke /7 cm/ so sivou zrnitou maltou, tvorí aj omietku.
Vyhodnotenie : Dolu zvyšok staršieho muriva s mladšou úpravou, zárubeň vsadená pri druhej sekundárnej úprave, v hornej časti sa najstaršie murivo nenachádza.

Sonda 20
Situácia : M.č. 004, pásová sonda od južného ostenia vstupu z chodby na stenu cez dve nárožia
Nález : Murivo steny tehlové /5,5 x 12 cm/, malta jemnejšia, svetlosivá, líco upravené úlomkami v podobnej malte sivožltej. Murivo piliera a klenby tehlové /6 x 14 cm/, malta výraznejšie sivožltá,

vápnitá, hrudkavá. Omietka detto, veľa vápenných náterov, potom podobná sivobéžová s vápennými nátermi a novšia sivá omietka s nátermi. Zasekané do muriva steny.
Vyhodnotenie : Klenba vsadená do staršej situácie

Sonda 21
Situácia : M.č. 004, severné nárožie vstupu
Nález : Murivo steny tehlové /5,5 cm/, malta sivobéžová, štrková, vápnitá. Nárožie vytvorené z tehál 6,5 x 15 cm v malte svetlosivej, jemnej.
Vyhodnotenie : Nárožie sekundárne upravované

Sonda 22
Situácia : M.č. 004, severná stena cca v strede
Nález : Murivo steny tehlové /6 x 30/ v sýtej sivej, zrnitej malte, ktorá tvorí i vrchnú omietku. Cca 217 cm od západného kútu je styk s murivom tehlovým /6cm/ so svetlou, sivou maltou a tenkou vrstvou pekovanej omietky žltookrovej s vápenným náterom..
Vyhodnotenie : Západná časť steny je zvyškom staršej situácie, v ktorej mohol byť v strede otvor.

Sonda 23
Situácia : M.č. 004, južný múr, východné ostenie dverí
Nález : Murivo steny tehlové /6,5 cm/ v sýtej, sivožltej vápnitej malte. Ostenie upravené tehlou /6 cm/ v malte svetlosivej. Omietky v troch vrstvách /sivobéžová, sivá, novšia sivá/
Vyhodnotenie : Zárubeň voči murivu steny sekundárna, vrstvenosť omietkových úprav.

Sonda 24
Situácia : M.č. 004, južný múr, východná polovica
Nález : Nepravideľný styk tehlových murív. Vpravo s maltou svetlejšou, sivobežovou, vľavo výraznejšie sfarbená do béžova, tehly oboch 5,5 – 6 cm. Vysprávky. 3 omietkové vrstvy ako v predošlej sonde.
Vyhodnotenie : Možná vysprávka deštrukcie v staršom murive, zvyšok otvoru do 005, alebo niky

Sonda 25
Situácia : M.č. 004, styk lunety a východného múru
Nález : Klenba tehlová, ako v sonde 03, malta sivobéžová, veľké zrná vápna. Malta múru jemnejšia, svetlá, nádych do béžova. Omietka podobná malte, zvyšok vápenného náteru. Celok preomietava omietka dvojvrstvová – spodná viac do béžova, horná sivšia, hrudkovitejšia. Vápenné nátery, posledný sivý, potom výrazne sivá omietka s bielym a okrovým náterom, na tom mladšia sivá omietka a viacero novších náterov.
Vyhodnotenie : Klenba sa opiera o stenu, môže ísť o staršie murivo, alebo o jednu fázu s technologickým posunom.

Sonda 26
Situácia : M.č 005, severozápadné nárožie niky a severná stena
Nález : Nárožie upravené tehlou /6 cm/ v jemnejšej svetlosivej malte. Západný múr s tehlou 5,5 x 13 cm, svetlá, sivá malta, mierne do béžova. Severné murivo doráža, malta žltšia, vápnitá. Omietka dvojvrstvová, ako v S 25, na nej vápenné nátery a novodobé.
Vyhodnotenie : Západný múr starší, ako severný, nárožie sekundárne upravené.

Sonda 27
Situácia : M.č. 005, juhozápadný kút
Nález : Murivo tehlové v sivobéžovej malte vápnitej, na povrchu vysprávky z úlomkov v hrubšej, podobnej omietke. Má zožltnuté nátery, povrch pekovaný, preomietava ju novšia hrubá vrstva sivej x 30 cm/ omietky, aj s nátermi zachádza do špáry. Murivo zámurovky tehlové z nepálenej hliny.

Vyhodnotenie : Starší otvor na celú šírku steny sekundárne zamurovaný

Sonda 28
Situácia : M.č. 005, styk lunety a severného múru
Nález : Múr a klenba tehlové, malta v oboch sivobéžová, výrazne vápnitá. Tehla lunety predstúpená, päta osadená cca 210 cm od podlahy. Omietka totožná s maltou, hrubšia, viacero vápenných náterov. Ďalšia omietková vrstva podobná s vápennými nátermi. Posledná omietka tenká, sivá, novodobé nátery.
Vyhodnotenie : Murivo a klenba súčasné, sled omietkových úprav.

Sonda 29, 30
Situácia : M.č. 005, južný múr, západne pri zárubni dverí
Nález : Vpravo murivo tehlové /5,5 x 14 cm/, sivobéžová malta vápnitá, vystriedané murivom tehlovým /6 x 14 cm, vápenné stečence/ v jemnejšej, svetlej malte. Pri kovovej zárubni novodobá úprava úlomkami tehál s cementovou maltou. Na ľavej strane podobná situácia.
Vyhodnotenie : Ostenie otvoru v staršom murive 2x sekundárne upravené.

Sonda 31
Situácia : M.č 005, južný múr, pod valenou klenbou, v mieste opadania omietok, veľkoplošná
Nález : Murivo steny tehlové, 5,5 x 13 x 27 – 28 cm, malta sivobéžová, výrazne vápnitá, hrudkovitá. Na povrchu tehál husté vápenné stečence. Pokračuje do päty valenej klenby, ktorá predstupuje dvoma radmi tehál /14 x 27 – 28 cm/. Predstúpenie klenby vyrovnáva zhluk tehlových úlomkou v podobnej malte, viac sivej. V murive špára, ktorá sa zalamuje do záklenku s vrcholom cca 178 cm nad podlahu. Na povrchu dvojvrstvová omietka, spodná béžová, drsný pieskový povrch, vrchná zväčša absentuje. Pekovaná. Má viaceré vápenné nátery, zabiehajú do špáry. Zámurovka tehlová, materiál najmä úlomky, malta svetlejšia, sivá, priľnavá. Vápenné nátery, pekovaná.

Sonda 32
Situácia : M.č 005, južný múr, sonda pod klenbovým posunom, v mieste opadania omietok
Nález : Murivo hornej časti steny a malta ako v S 31, v murive špára, nasadá vynášací tehlový oblúk, tehla rovnaká, malta svetlejšia, sivobéžová. Omietka ako v predošlom. Zámurovka ako v predošlom. Na päte klenby vysprávky z úlomkov v sivej malte. Cez zámurovku ide sivá, hrubá omietka, pokračuje i na klenbu. Viaceré vápenné nátery. Vytvára v mieste päty odskok klenieb a ide na stenu.
Spoločné vyhodnotenie : V staršom murive pôvodne otvor, alebo nika, šírky cca 180 cm. Po dlhšom čase zamurované, klenba sekundárne upravená /zrušenie predstúpenia/. Nad nikou /otvorom/ mohla byť luneta.

Sonda 33 :
Situácia : M.č. 005, pásová sonda na severnom múre k osteniu okna. Využíva opadanú plochu.
Nález : Múr ostenia tehlový, malta sivá, vápnitá, špaleta upravená tehlou na kant v sivej, sypkej malte. Na povrchu hrubá vrstva sivej omietky s mladými nátermi, prechádza na severné murivo. Pod ňou murivo steny tehlové, 14 x 6 cm, malta ako v sondách 31 a 32. V murive nika, zámurovka ako v sondách 31 a 32. Na murive omietka jemnejšia, sivobéžová, má drsný pieskový povrch, viaceré vápenné nátery /druhý okrový/, pekovaná. Prechádza na východný múr a do niky. V hrubšej vrstve prechádza na klenbu, ktorá je na päte upravená vysprávkami z úlomkov. V nike ešte tenká vrstva ďalšej sýtožltej omietky s náterom, potom omietka zámurovky /sivožltá/ s vápennými nátermi a pekovaná.
Vyhodnotenie : V murive nika, neskôr zamurovaná, klenba sekundárne upravovaná na päte.

Sonda 34
Situácia : M.č. 005, päta klenby na severnom múre.

Nález : Sivobéžová jemná omietka klenby kopíruje odskok päty, má viaceré vápenné nátery. Odskok je vyrovnaný úlomkami tehál v sivej malte, ktorá tvorí i omietku.
Vyhodnotenie : Pôvodný plastický odskok klenby sekundárne vyrovnaný.

Sonda 35
Situácia : M.č. 005, východný múr v hornom južnom kúte
Nález : Murivo piliera ako v sonde 33, viaceré vápenné nátery, vytvára segmentový nábeh. Omietková úprava zachádza do špáry. Zámurovka tehlová v sivej, svetlej malte.
Vyhodnotenie : Pôvodný prejazdový otvor sekundárne zamurovaný.

Sonda 36
Situácia : M.č. 006, severozápadný kút
Nález : Západný múr tehlový /13 x 5,5 cm/, malta svetlá, jemne sivobéžová, pevná, hutná. Severný múr doráža, je tehlový /6 x 14 cm/, malta sýta sivobéžová, výrazne vápnitá. Vytvára na oboch stenách omietku, vápenné nátery. Na nej novšia sivšia omietka s novšími nátermi.
Vyhodnotenie : Západný múr voči severnému primárny.

Sonda 37
Situácia : M.č. 006, severné ostenie vstupu
Nález : Murivo ako staršie v sonde 36, nárožie upravené tenkou vrstvou sivej malty a omietky.
Vyhodnotenie : ostenie otvoru sekundárne vyspravované

Sonda 38
Situácia : M.č. 006, severný múr pri zárubni
Nález : Vedľa zárubne na šírku tehly úprava tehlová, malta sivá, novšia. Do šírky cca 40 cm od zárubne murivo tehlové /6 x 15 cm/, malta jemnejšia, svetlá, nádych do béžova. Pokračuje murivo steny ako v sonde 36 /malta sivobéžová, vápnitá. Styk murív čiastočne nerovný.
Vyhodnotenie : V staršom murive 2x upravovaná šírka otvoru.

Sonda 39
Situácia : Severný múr, pásová sonda cez druhú lunetu
Nález : Murivo tehlové /5,5 – 6 x 14/, malta vápnitá, sivobéžová až žltkavá. V klenbe malta svetlá, sivšia, sypká. Omietka sivšia, vo výške 180 cm vodorovná ryha. V murive vynášací oblúk šírky 183 cm, murivo výplne a malta opticky nerozlíšiteľné. Oblúk nekorešponduje s lunetou. Vo výplni plomba s tehlou 6 x 13 cm, malta jemnejšia, vytvára omietku.
Vyhodnotenie : Nadľahčovací oblúk v murive, možno súvisí s nikou múru v m 005. Klenba zrejme zrealizovaná v technologickom odstupe.

Sonda 40
Situácia : M.č. 006, južný múr pri zárubni v úrovni päty lunety
Nález : Murivo steny so sivobéžovou maltou, vápnitou. Cca 25 cm od zárubne murivo tehlové, malta jemnejšia sivoružová, napojenie murív upravené vysprávkou s úlomkami. Tesne pri zárubni /šírka max 6 cm/ úprava tehlovými úlomkami s maltou svetlosivou. Päta klenby predstupuje pred líco /výška 188 cm/. Murivo klenby tehlové, malta sypká, jemná sivobéžová. Pod predstúpením sú 3 rady tehál súvisiace s klenbou. Hrubšia piesková omietka s drsnejším povrchom vyrovnáva predstúpenie, vytvára plastické predstúpenie o 2 rady tehly nižšie. Vo výške 177 cm v omietke vodorovná ryska. Tenšia sivoružová omietka s vápennými nátermi a novšie úpravy.
Vyhodnotenie : Otvor 2x upravovaný, klenba s pôvodným plastickým predstúpením.

Sonda 41
Situácia : Klenba v juhozápadnom kúte
Nález : Murivo klenby ako v predošlom, omietka sivobéžová, viacero vápenných náterov /biele a

okrový/, povrch pekovaný. Preomietava sýtožltá omietka – sýtosť spôsobená zatečením. Viaceré nátery.
Vyhodnotenie : Na klenbe zachovaná vrstva pôvodnej omietky.

Sonda 42
Situácia : M.č. 007, severný múr
Nález : Murivo steny tehlové 26,5 x 5,5 cm, malta sivožltá, zrnká vápna, hrubšia, vo zvyškoch na povrchu ako omietka. 160 cm od kúta šikmá trhlina, od nej na východ murivo tehlové 7x15 cm, jemná, béžovkastá malta, vytvára omietku.
Vyhodnotenie : v staršom murive plomba deštrukcie.

Sonda 43
Situácia : M.č. 007, pásová sonda pri podlahe, severovýchodný kút a múr, využité opadanie
Nález : Východné murivo tehlové, kompaktné, 5,5-6 x 25 cm, malta svetlá, sivobéžová. Severný múr tehlový, doráža. Murivo podobné, malta opticky nerozlíšiteľná.
Vyhodnotenie : Severný múr doráža k východnému, môže ísť aj o technologickú náväznosť

Sonda 44
Situácia : M.č. 007. Severná špaleta okna východného múru
Nález : Murivo a malta podobné, ako v sonde 43. Ostenie upravené podobným murivom, malta sivobéžová.
Vyhodnotenie : Ostenie okna bez mladších úprav

Sonda 45
Situácia : M.č. 007, juhovýchodný kút a stena, veľkoplošná sonda v mieste povrchových úbytkov.
Nález : Na východnom murive do 49 cm od kúta vysprávka, použité rôzne tehly, malta sivá, mierne bežovkastá, zrnitá. Vysprávka doráža k južnému múru. Zvyšok tehlové murivo 24-25,5 x 5,5 cm, malta podobná predošlej. V spodnej časti južnej steny zvyšok kamenného muriva, malta sýtožltá, tmavšia, hrudkovitá, obsahuje i drobné ostré drobné kamenivo. Viaceré plomby v novšej, svetlosivej malte. Nad tým tehlové murivo 28 x 13 x 6 cm, malta sivobéžová, mierne štrková, vápnitá, pevná. Na plochách zvyšky sivobéžovej omietky s pieskovým povrchom a vápennými nátermi. Päta klenby tehlová, jemnejšia béžová omietka. Preomietnutie svetlou sivou omietkou, zvyšky omietky z pliev, ďalšia omietka sivobéžová, sypká a cementová omietka.
Vyhodnotenie : V južnej stene zvyšky asi dvoch starších murív. Na východnom múre v kúte širšia vysprávka – asi po deštrukcii.

Sonda 46
Situácia :M.č. 007, západné ostenie okna v južnom múre
Nález :V murive rôzne tehly, malta hrubšia, svetlobéžová, na ostení úprava tehlová, 14 x 6 cm, malta pevná, sivobéžová, čelá prisekané a upravené tehlami /7 cm/ v novšej sivej malte.
Vyhodnotenie : V staršej situácii sekundárny zásah a ďalšie presekanie a vytvorenie ostenia

Sonda 47
Situácia :M.č. 007, veľkoplošná sonda v mieste deštrukcie v juhozápadnom kúte
Nález : Na styku murív špára. Murivo južné ako v sonde 46, na povrchu tenký pevný povlak omietky so stmavnutým povrchom, zachádza do špáry. Západný múr tehlový /5,5 x 25/, malta béžová, zrnitá, nepravideľný styk s murivom tehlovým 31 x 6 cm, v jemnej svetlej malte. Neskoršie inštalačné zásahy. Klenba osadená na južnom múre, opiera sa o západný. Malta sivobéžová, vápnitá.
Vyhodnotenie : Južné murivo staršie, klenba a západné murivo mladšie.

Situácia 48 : Južný záver chodby a východného múru
Nález : Južný múr tehlový s jemnejšou maltou, novodobá plenta z úlomkov prechádza aj cez kút. Na východnej stene mapy sivobéžovej pekovanej omietky s drsnejším povrchom
Vyhodnotenie : Staršie omietky na východnom múre

Sonda 49
Situácia : Južný múr chodby
Nález : Murivo tehlové, malta jemná, svetlá, sivobéžová, zachovaný záklenok s omietkovými vrstvami v špáre. Zámurovka zo sekundárne použitých tehál, malta sýta, sivobéžová, zrná vápna,.
Vyhodnotenie : V južnom ukončení otvor sekundárne zamurovaný.

Sonda 50
Situácia : Juhovýchodný kút chodby, nad situáciou 48
Nález : Východné murivo v kúte tehlové s maltou svetlosivou, mierne béžovou, pevnou, vytvára tenkú omietku s reliéfnym stmavnutým povrchom. Vápenné nátery a stečence. Južný múr tehlový s jemnejšou sivou maltou, prepojený s východným pomocou zasekania. Vertikálna špára, severne murivo tehlové s maltou sivobéžovou, detto omietka s pekovaným povrchom.
Vyhodnotenie : Múr chodby sa napája na strašiu situáciu.

Situácia 51 : Vnútorné zaoblenie severného múru južného rondela
Nález : Kompaktné tehlové murivo typu Mr. Okno primárne. Pokračuje vykrojenie muriva ostenia dverného otvoru s vyrovnaním..
Vyhodnotenie : Prepojenie so zaniknutým krídlom sekundárne upravené

Situácia 52 : Chodba 001, murivo nad dverami do m.č. 006, miesto plošnej deštrukcie
Nález : tehlové murivo s maltou béžovou, výrazne vápnitou, v ňom pomerne pravidelný útvar muriva prevažne kamenného z nahrubo pritesaných kvádrov a stehlovými úlomkami. Čelá kameňov zosekané. Malta podobná predošlej. Južným smerom väčší tehlový pravidelný zásah /malta svetlá, sivoružová, jemná/.
Vyhodnotenie : V stene možný zvyšok staršieho muriva, alebo schodiska. Mladšie murivo vedľa môže byť výplňou kapsy po schode, alebo priečke.

Sonda 53 a 54
Situácia : Východný múr chodby, styk zámurovky prejazdu po oboch stranách
Nález : Zámurovka prejazdu z nepálených tehál 6-6,5 x 31 cm. Južné ostenie : tehlové murivo v sivobéžovej, vápnitej malte, rovnaká omietka s vápennými nátermi, pekovaná. Ďalšia tenká omietka podobná s nátermi. Ostenie upravené tehlami v svetlosivej malte so zrnkami vápna, s rovnakou omietkou, ktorá prekrýva staršie vrstvy. Zachádza do špáry. Na severnom konci /54/ k múru priráža nová priečka.
Vyhodnotenie : Prejazd upravený v staršom murive, zamurovaný, priečka v chodbe sekundárna.

Sonda 55 a 56
Situácia : Západná stena chodby, styk zámurovky prejazdu po oboch stranách
Nález : Murivo ostení typu Mr, bez omietky, povrchové zatečenie vápenným mliekom. Zámurovka typu s tehlou podobnou, malta temer idendická, viac do béžova, špára bez omietky. Omietková vrstva súvisí s murivom Mx, hrubá, svetlosivá, vápenné nátery /biele a okrové/.
Vyhodnotenie : Prejazdový otvor zamurovaný. Na staršom ostení absentuje omietková vrstva.

Situácia 57 : Chodba 001, ostenie okna
Nález : Murivo ostenia typu Mr, viaceré omietkové vrstvy s bohatým vrstvením náterov
Vyhodnotenie : Ostenie okna primárne

Interiér. 2. Np

Sonda 58
Situácia : M.č. 106, južne od zárubne
Nález : Murivo tehlové /14,5 x 6 cm/, na povrchu vápenné stečence, malta jemná, nádych do béžova, vytvára omietku. Pri zárubni mladší tehlový zásah.
Vyhodnotenie : Ostenie otvoru upravované

Sonda 59
Situácia : M.č. 106, juhozápadný kút
Nález : Západná stena doráža k južnej. Južná stena – murivo tehlové, malta svetlá, sivá, väčšie vápnité zrná. Detto omietka, pevná, vápenné nátery, na povrchu piesková, zožltnutá. Západný múr tehlový, malta sivobéžová až béžová, vápnitá, omietka detto, pekovaný povrch. Potom tenká piesková vrstva, vápenný náter, smotanový, tmavookrový, sivý, okrový, sivá jemná omietka hrubá a nové nátery. Smerom k zárubni mladšie murivo v jemnej sivej malte /ako omietka/
Vyhodnotenie : K staršiemu južnému múru sa napája západný, v ktorom je sekundárny zásah v súvislosti s osadením zárubne.

Sonda 60, 61
Situácia : M.č. 106, západné a východné ostenie prvého okna
Nález : Murivo tehlové s maltou sivou, hrubšou, čelá na hrane osekané, ostenia upravené novšou sivou /cementovou/ maltou. Zvyšky staršej omietky /ako malta/ s vápennými nátermi.
Vyhodnotenie : Okno vysekané v staršom murive.

Sonda 62, 63
Situácia : M.č. 106, východné ostenie stredného okna a západné tretieho okna
Nález : Murivo tehlové, malta tvrdá, pevná, do béžova, zrnká vápna. Omietka podobná malte, menej vápnitá, vápenné nátery. V sonde 62 v murive vytvorené ostenie, v sonde 63 čelo osekané, upravené ako v sondách 60, 61.
Vyhodnotenie : Ostenie stredného okna staršie, posledné okno presekané do staršieho múru.

Sonda 64
Situácia : M.č 106, severovýchodný kút
Nález : Murivo na oboch stenách v kúte tehlové, previazané, hrubá vrstva vápenného mlieka. V kúte len nová sivá hrubá omietka. Vo východnom murive trhlina cez celú stenu. V spodnej časti zvyšok sivobéžovej pekovanej omietky. Pod ňou fragment omietky hnedočervenej farebnosti, na omietke sivobéžovej. Na pekovanej omietke nátery : biely, sivý, viaceré biele, tmavosivý, svetlosivý. Za trhlinou plenta tehlová 6 x 15 cm s maltou jemnejšou, sivobéžovou /sivoružovou/. Omietka s pieskovým povrchom vyrovnáva nerovnosti. Potom tenká svetlosivá omietka s maľovaným šablónovým vzorom a novšia omietka s nátermi..
Vyhodnotenie : Murivo previazané, veľká statická trhlina. Na východnej stene zvyšok staršieho muriva s omietkami, novšia plenta a omietka s výzdobou.

Sonda 65
Situácia : M.č 106, severné ostenie okna východného muriva
Nález : Murivo ostenia tehlové, malta sivobéžová, vápnitá. Náter biely, tmavookrový, sivý, viac bielych. Omietka sivá, vápnitá, biely náter a šablónová výzdoba. Omietka hrubšia, sivá až sivobéžová, povrch zrnitý. Novšie nátery. Zámurovka otvoru murivom s maltou sýtosivou, hrubšej štruktúry, zrnká vápna.
Vyhodnotenie : Okenný otvor sekundárne zamurovaný. Nález mladšej interiérovej výmaľby.

Sonda 66
Situácia : M.č. 106, severovýchodný kút
Nález : Murivo na východe tehlové, čelá osekané v šírke cca 20 cm pred kútom, malta sivá, pevná. Murivo severné tehlové /6cm/ v jemnej, sivoružovej malte, napája sa nepravidelne.
Vyhodnotenie : Pravdepodobne odstránený starší severný múr, nová priečka s posunom

Sonda 67
Situácia : Pilier južného rondelu
Nález : Murivo typu Mr. Omietka svetlá, sivobéžová, vápnitá, reliéfna, vápenný náter. Omietka jemnejšia, sivoružová, biely náter. Omietka v tenkej vrstve, podobná primárnej, vápnitá, biele nátery. Omietka tmavosivá s plevami, biely náter.
Omietka sivá, jemná, vápenný náter a novšie úpravy.
Vyhodnotenie : Pilier primárny, bohatá vrstvenosť povrchových úprav.

Sonda 68
Situácia : Južná a východná stena chodby, pásová sonda
Nález : Tehlové murivo /6cm/ južné v svetlosivej, jemnej malte, doráža k východnému. Tehla 6 x 14,5, povrch – hustá vápenná poleva. Východné murivo na styku tehlové, malta pevná, sivá, vápnitá, povrch hrubší. Má stmavnutý vápenný náter. Končí 18 cm od kúta vertikálnou špárou. Pokračuje murivo tehlové /13 x 5 cm/ s maltou sivobéžovou, vápnitou. Omietka detto, vápenný náter, na ňom okrový, pekovaná. Cez omietku vápenné stečence. Pri zárubni murivo v malte jemnejšej, sivoružovej. Celok omieta omietka sivá, hrubá /ako na južnom múre.
Vyhodnotenie : Zrejme zvyšok staršieho nárožia, ku ktorému doráža mladšia východná stena a neskôr južný múr. Otvor sekundárne upravený.

Sonda 69
Situácia : Južné vyústenie chodby, juhovýchodný kút nad sondou 68.
Nález : Južné murivo ako v predošlej sonde, vápenná poleva hlboko v špáre. Na východnom múre v mieste spodnej špáry širšia cezúra, vyplnená depozitom. Južná časť muriva staršia, ako v predošlom, omietka s drsným povrchom fragmentárne v špáre. Murivo východne ako v predošlej sonde, omietka béžová, vápnitá, pekovaná. V drsnom povrchu bez náteru je aj v špáre. Cez všetko vápenné stečenca a novšia hrubá sivá jemná omietka.
Vyhodnotenie : Ako v sonde 68. V mieste špáry zrejme bola vložená separačná doska.

Situácia 70 : Severný styk muriva rondela a západnej steny
Nález : Murivo typu Mr, dlhodobo bez omietok, zatečené, stmavnuté, výskyt zeleného machového porastu. V nároží kamenný článok so zalomením a drážkou.
Vyhodnotenie : V murive sekundárne použitý zvyšok staršieho kamenného okenného? rámu.

Sonda 71
Situácia : M.č. 105, pecová nika s pásovou sondou na južnom murive
Nález : Murivo niky a steny do vzdialenosti cca 170 cm od steny tehlové, zatečené /6,5-7 x 14 x 27 cm/, malta sýto okrová /mokrá/, jemne vápnitá, omietka podobná, sivšia, mokrá, deštruovaná. Pod ústim do komína okrová omietka prechádza do sivočervenej. Na južnej stene potom murivo s rôznou tehlou /úlomky, aj sekundárky/, čelá osekané v šírke 35 cm, malta svetlejšia, sivá, suchá, pevnejšia. 84 od špáry ostenie dverí, zámurovka so sivou vápnitou maltou.
72 - Na opačnej strane styk zámurovky a staršieho ostenia.ako v predošlom
Vyhodnotenie : V južnej stene dverný otvor zamurovaný, šírka cca 170 cm. Pecová nika sekundárna, murivo pri nej upravované.

Sonda 72
Situácia :M.č. 105, južný múr – východné ostenie bývalého otvoru.

Nález : Zámurovka tehlou /6,5 cm/, omietka sivá, vápnitá. Špára staršieho ostenia otvoru, v šírke 12 cm úprava tehlou, malta jemná, sivoružová, zvyšok muriva s maltou sivobéžovou, ako v sonde 71.
Vyhodnotenie : V murive otvor s upraveným ostením, neskôr zamurovaný.

Sonda 73
Situácia :M.č. 105, juhovýchodný kút
Nález : Východná stena tehlová /5,5 cm/, na povrchu až po priečku dvojvrstvová omietka červenkastá so zrnkami vápna, jemne hrudková. Južná stena s maltou sivou, zrnitou, doráža.
Vyhodnotenie : Priečka sa o obvodový múr opiera. Zaujímavý nález omietky v hmote sfarbenej.

Sonda 74, 75
Situácia : M.č. 105, južné a severné ostenie stredného okna
Nález : Murivo tehlové /6 cm/, malta sivobéžová, vápnitá, čelá zosekané, ostenie upravené úlomkami tehál a maltou sivou hrubou. Na ostení aj cementová omietka
Vyhodnotenie : Okno utvorené v murive sekundárne

Sonda 76
Situácia : M.č. 105, južné ostenie severného okna
Nález : Murivo steny ako v predošlom, ostenie osekané, upravované maltou svetlou, jemnejšou
Vyhodnotenie : Ostenie okna v murive upravované

Sonda 77
Situácia : M.č. 105, severovýchodný kút
Nález : Severná stena doráža. Murivo tehlové /6,5/, malta jemnejšia, sivá, sypká. Murivo východnej steny s maltou svetlou, sivou až sivobežovou v špáre stmavnuté.
Vyhodnotenie : Severná stena voči obvodovej sekundárna, bez previazania

Sonda 78
Situácia : M.č. 105, severná stena
Nález : Nurivo steny ako v sonde 77, špára a zámurovka s maltou svetlosivou
Vyhodnotenie : V strede steny pôvodný dverný otvor, zamurovaný

Sonda 79
Situácia : M.č. 105, západná stena, severné ostenie vstupu
Nález : Murivo tehlové /5,5 x 14,5 cm/, malta sivobéžová, vápnitá. Na povrchu malta sivobéžová, na nej červenkastá. Ostenie upravené tehlami v malte jemnejšej, sivoružovej. Celok preomietnutý hrubou svetlosivou omietkou so zrnkami vápna.
Vyhodnotenie : Vstup v murive sekundárne upravený. Nález červenkastej omietky ako v sonde 73.

Sonda 80
Situácia : Nika v strede chodby
Nález : Murivo otvoru typu Mr, zámurovka nepálenou tehlou /32 x 9 cm, tehla tmavá, sivožltá/.
Vyhodnotenie : Okno chodby sekundárne zamurované

Sonda 81
Situácia : M.č. 104, západná stena
Nález : Murivo tehlové, 30 x 6 cm, malta sivá, fragment omietky sivobéžovej vápnitej, prechádza do červenkastej vrstvy, vápnitej.
Vyhodnotenie : Murivo v sonde kompaktné, nález omietky v hmote červenej

Sonda 82
Situácia : M.č. 104, juhozápadný kút

Nález :Západné murivo tehlové so sivobéžovou maltou a fragmentom omietky s vápenným náterom. V sivej omietke plomba z úlomkov tehál. Južné murivo doráža k západnému, je tehlové, omietka jemnej štruktúry, svetlá, nádych do ružova, resp. béžova.
Vyhodnotenie : Južná priečka je voči západnému múru sekundárna.

Sonda 83, 84
Situácia : M.č. 104, južná stena, ľavé a pravé ostenie bývalého otvoru.
Nález : Otvor šírky 170 cm, zámurovka tehlová /6-7 cm/, malta sivá, sypká. Ostenie otvoru tehlové, /6 cm/ malta jemnejšia, svetlá ružovkastá /sivoružová/, v sonde 84 za ostením murivo s maltou svetlou, sivobéžovou, jemnejšou, podobnou predošlej.
Vyhodnotenie : Otvor bol vytvorený /upravený/ v staršom murive, neskôr zrušený

Sonda 85
Situácia : M.č. 104, juhovýchodný kút
Nález : Murivo obvodovej steny tehlové, malta sivobéžová. Južná stena doráža, malta svetlá, bežovkastá, jemná /ako v S84/. Tvorí na oboch stenách omietku. Na styku murív vyklinovanie úlomkami tehál a zvislá trhlina.
Vyhodnotenie : Murivo steny sekundárne, na styku vysprávka.

Sonda 86
Situácia : M.č. 104, východný múr, južné ostenie južného okna
Nález : Murivo ako v sonde 85, obe čelá zosekané
Vyhodnotenie : Otvor v murive sekundárne upravený, možnosť zrušenia staršej kolmej priečky

Sonda 87
Situácia : M.č. 104, východný múr, medziokenný pilier južného a stredného okna
Nález : Murivo piliera s tehlou 5,5 cm. Malta sivobéžová, na povrchu vrstva červenkastá. Čelo osekané, preomietnuté svetlosivou omietkou. Murivo parapetu tehlové /5,5 cm/, doráža na pilier. Malta jemná, sivá.
Vyhodnotenie : Otvor v murive sekundárny, výplň parapetu nová.

Sonda 88, 89
Situácia : M.č. 104, východný múr, severné ostenia stredného a severného okna
Nález : Murivo tehlové /5,5-6 cm/, čelá na ostení osekané, malta svetlá sivobéžová, na povrchu červenkastá. Omietka nová, svetlosivá. V sonde 88 ostenie upravené cementovou maltou
Vyhodnotenie : Obe okná v staršom murive upravené.

Sonda 90
Situácia : M.č. 104, severný múr, východné ostenie niky
Nález : Murivo ostenia tehlové, 29 x 7 cm, malta sivá, zrnká vápna, zámurovka kombinovaná z nepálených i pálených tehál, malta sivá, sypká, jemná. Detto omietka, hrubšia vrstva
Vyhodnotenie : Nika vznikla zámurovkou okenného otvoru.

Sonda 91, 92
Situácia : Severné ústie chodby, severovýchodný kút a severovýchodné ostenie okna ostenie
Nález : Východný múr steny tehlový 16 x 5,5 cm, malta svetlosivá, potom červenkastá. Severný múr tehlový 6 x 28 cm, malta sivobéžová, vápnitá, zasekané do predošlého. Vytvára ostenie niky otvoru, severné murivo parapetné, doráža, malta sivá, jemná, novšia
Vyhodnotenie : Severný obvodový múr je osadený do staršieho východného muriva, parapet okna novo premurovaný.

Sonda 93
Situácia : Severné ústie chodby, nadpražie okna
Nález : Murivo záklenku tehlové so sivobéžovou maltou, prímurovka tehlová /6 cm/, svetlosivá, jemná.
Vyhodnotenie : Okenný otvor novodobo zužovaný

Sonda 94
Situácia : deliaca stena chodby a severného rondelu medzi dverami
Nález : Murivo zo sekundárne použitých tehál /15 x 6/, malta jemná, svetlosivá, zrnká vápna.
Vyhodnotenie : Murivo novšie, použitie staršieho materiálu

Situácia 95 : Severný rondel, interiér m.č. 103
Nález : Murivo rondelu typu Mr, na povrchu husté vápenné stečence, pri podlahe kapsa /podlahová konštrukcia?/, v murive kapsy po schodoch. Deliaci múr od chodby ako v predošlom, deliaci múr od m.č. 102 tehlový, tehly 27–28 x 6 cm, malta jemná, sivobéžová. Na povrchu hrubo rozotretá.
Vyhodnotenie : V rondeli viedli schody na poval, stena a priečka sekundárne.

Exteriér

Situácia F01 : Západná stena, bývalý prejazd
Nález : Veľký prejazd vytvorený v murive typu Mr – tehlové, 6 x 15 x 29 – 30 cm, aj 5 x 15 cm, malta svetlá, sivá, mierne do béžova, drobné zrnká vápna. Murivo celoplošne zatečené hustým vápenným mliekom, až do špár. Zámurovka tehlová /5,5 x 14 cm, 6 x 15 cm, aj 25 – 25,5 x 5,5 cm. Malta podobná predošlej, o niečo béžovejšia, jemná. V nej zvyšok vysokého nadpražia otvoru. v novodobej prímurovke brána. Na výplni omietka hrubá, sivá až sivobéžová, dvojvrstvová, podobná predošlej, zvyšky členenia – rustiky. Styk prejadu a výplne bez omietky v špáre
Vyhodnotenie : V murive prejazd, neskôr zmenšovaný, novší otvor novodobo preriešený.

Situácia F02 : Západná stena a časť severného rondelu
Nález : V murive Mr primárne okno, na vnútornom ostení omietková vrstva s nátermi /biely, okrový, 3 x biely, tenký pieskový pačok s náterom, novšia omietka s bielym náterom , 2x oker, okrovoružový a ďalšie novodobé/. Stena previazaná s rondelom. V rondeli okno sekundárne zmenšované novodobým murivom s cementovou maltou. V telese rondela murivo tehlová, rôzne – 5,5 – 6 x 14cm, 6 x 14 cm, 6 x 28 cm. Na murive celoplošné husté vápenné stečence. Zvyšky pieskovosivej omietky
Vyhodnotenie : Stena s rondelom je jedna fáza, okno rondelu novodobo zmenšené.

Situácia F03 : Západná stena a časť južného rondelu
Nález : Styk steny a rondelu ako v F02, okná primárne, ostenia deštruované.
Vyhodnotenie : Stena a rondel jedna etapa, omietka je doklad zničenej pristavanej dispozície. Sekundárne prirazená priečka.

Situácia F04 : Zaoblenie južného rondelu
Nález : Na severnom zaoblení interiérová omietka s odtrhnutým nárožím. Sivá, hrudkatá, drsný povrch, veľa vápenných náterov /aj smotanové a sivé/, na nej piesková tmavá, hrubá vrstva vápenných náterov, vrchný tmavookrový. V stena nízky záklenok, prekrytý prímurovkou. K rondelu pridaná prímurovka novším murivom s vápenno-pieskovou maltou /tehly ostropálené, 6,5 x 31 x 14-15 cm, /, prekrýva omietku. Previazané so zvyškom kolmého identického muriva, v ktorom sú osadené dvere. Na ploche tejto primúrovky omietka charakteru malty, viaceré vápenné nátery.
Vyhodnotenie : Na rondel sa opiera zaniknutá dispozícia, v ktorej bol prechod do rondela.

Situácia F05 : Južný rondel, južné zaoblenie a stena
Nález : Smerom južným mapa pieskovej omietky so stmavnutým povrchom, začadená, s otlačkom zaklenutia Pod rímsou v murive rondela.dlhá kapsa, ďalšie pravidelné kapsy na styku rondelu a južnej steny.
Vyhodnotenie : na stene zvyšok miestnosti prístavby v mieste komína. Kapsy v rondeli sú primárne, zaniknutá dispozícia bola zrejme súčasná s rondelom.

Situácia F06 : Južná stena, nika pri rondeli
Nález : Murivo steny typu Mr, omietka hrubá sivá, povrch deštruovaný, zvyšky bosáže a náterov. Nika so zámurovkou 6,5, x 14,5 x 28 cm, 5,5 x 17 cm /sekundárky/. Malta sypká, jemná, piesková /béžový nádych/, zrná vápna a okrové väčšie /pieskové?/ hrudky. Na vnútornej špalete zachádza do špáry omietka svetlosivá, viacero vápenných náterov. Prekrýva sivá omietka, súčasná so zámurovkou, biele nátery, vrchný tmavookrový.
Vyhodnotenie : Pôvodný okenný otvor sekundárne zamurovaný

Sonda F07
Situácia : Južný múr, pásová sonda od niky k oknu
Nález : Od niky pokračuje murivo tehlové typu Mr, napája sa zasekaním na tehlové murivo s nepravidelným priebehom radov, malta svetlosivá, obsah zrniek vápna, čelá tehál zosekané v šírke cca 45 cm. Ďalej murivo podobné, nepravidelný priebeh, malta opticky identická, pevná. Na rozhraní čiastočne plomba tehlová s maltou sivoružovou, jemnejšou a ďalšia plomba nad ňou s maltou svetlosivou. V spodnej časti stena kamenná, malta výraznejšie béžová, ostrohranné drobnejšie kamenivo. Fragmenty omietky sivobéžovej, hrubšej /vyrovnávacej/ a tenšej podobnej s viacerými vápennými nátermi. Ojedinelo nálezy červenkastej vrstvy, na nej vápenné nátery. Priebeh omietok s nátermi umožňuje predpokladať zaklenutie. Ostenie okna upravené tehlami v sivej svetlej malte, tehla mierne predstupuje. Celok preomietava hrubá vrstva sivej jemnej omietky so zvyškami plastickej rustiky.
Vyhodnotenie : V murivo zrejme zvyšok zaniknutej dispozície v dnešnom exteriéri. Pokračujúce murivo osekaná. Na stene zvyšok interirérových omietok zaklenutej miestnosti. Okno vytvorené sekundárne.

Sonda F08
Situácia : Južný múr, pásová sonda od ostenia niky na východ
Nález : Zámurovka otvoru šírky cca 110 cm, tehlová, 6-7 x 15 x 31 cm, malta svetlá, sivá, jemne zrnitá, v časti zámurovky vytvára omietku rovnakej kvality, na nej zvyšky plastickej bosáže /biely náter/. Ďalšia tenká vrstva sivej omietky /náter biely, tmavookrový/. Murivo steny tehlové, ostenie primárne, malta sivá, svetlejšia, nádych do béžova. Fragmenty béžovej omietky hladenej s viacerými vápennými nátermi /min. 3/, aj zožltnuté, potom tenká piesková omietka a ďalšie mnohé nátery. Na hrane ostenia osekaná. Cca 70cm od ostenia je murivo typu Mr, mierne predstúpené, staršie murivo je na styku osekané. Toto murivo tvorí i nárožie, v šírke 85 cm je staršie murivo /ako na ostení/ s osekanými čelami tehál v šírke cca 75 – 80 cm. Preomietáva omietka svetlosivá, hrubšia, zvyšky pásovej bosáže a biely náter. Zachádza do špáry. Murivo v rozsahu sondy kompaktné.
Vyhodnotenie : V staršom murive otvor, sekundárne zamurovaný. Na murive zvyšky interiérovej omietky s nátermi. Murivo sanované mladším, ktoré tvorí i nárožie. V stene zvyšky po osekanom kolmom múre staršej dispozície.

Sonda F09
Situácia : Východný múr pri južnom nároží.
Nález :Nárožie tehlové, 6 x 14 cm, malta svetlá sivá, mierne hrudkavá, povrch so stečencami. Nepravideľným spôsobom sa napája murivo tehlové, 5-5,5 x 13 – 13,5 cm /typ Ms/, malta podobná,

viac do béžova. Omietka podobná, dvojvrstvová? Spodná povrch hrubší, akoby rozotretá, na nej omietka tmavočervená, drsnejší povrch. Hustý vápenný náter, v ňom zvyšky rytého kvádrovania, sivá polychromia častí. Na tom omietka sivobéžová, svetlá, viaceré vápenné nátery, povrch pieskový, pekovaná. Táto tvorí veľkú mapu priamo na murive pod kvádrovaním. Pri spodnom ukončení na jej rastlom povrchu fragmenty okrovočervenej farebnosti a náhodné ryté obrazce. Cez to hrubá vrstva sivej omietky s bosážou.
Vyhodnotenie : Nárožie premurované, na staršom murive steny zvyšky renesančného kvádrovania

Situácia F10 : Východná stena, medzi oknami miestností 006 a 007
Nález : Murivo tehlové 5-5,5 x 13 – 13,5 cm /typ Ms/, veľká mapa pekovanej omietky sivobéžovej, vápnitej s vrstvou vápenných náterov, pod nimi ojedinelo fragmenty červeného. Zvyšky náhodných starších rytých obrazcov a červených liniek /písmo?/. Miestami pod ňou fragmenty omietky červenkastej s hrubým povrchom. Na plochách bez omietky na povrchu muriva zvyšky sivobéžovej omietkovej vrstvy s deštruovaným povrchom /pôsobí ako rozotretá/. Na okennom ostení úzka tehlová úprava /6 cm/ v svetlosivej malte.
Vyhodnotenie : Murivo primárne, ostenia okien upravované. Fragmenty staršej omietky /červenkastej/ a ďalšej pekovanej, na ktorej sú zvyšky náhodných rytých obrazcov a nápisov /„čarbaníc“/.

Situácia F11, F12 : Východná stena pod balkónm, južne a severne od okna
Nález : Murivo steny stehlové /30x6 cm/, malta s béžovým nádychom, zrnká vápna, na oboch stranách vytvára ostenie prejazdu. Nasleduje murivo tehlové /14,5x5,5 cm/, malta sivšia, potom tesne pri okne úprava z úlomkov tehál v novšej malte. Čiastočné novodobé cementové plomby. Bohatšia omietková vrstvenosť, vápenné a okrové nátery.
Vyhodnotenie : Starší prejazd sekundárne zužovaný, potom vchod zmenený na okno

Situácia F13 : Východná stena medzi oknami miestností 004 a 003.
Nález : Murivo typu Ms /5,5 x 13 x 26-27cm/, malta svetlá, sivá, jemne béžová, mierne zrnitá. Veľká mapa omietky sivobéžovej /podobnej malte/ s vápennými nátermi, posledný svetlookrový, miestami sa odúva, niekde povrch hrubší. Potom tenký povlak sivšej omietky s vápennými nátermi. Obe pekované. Na parapete murivo tehlové /16 x 7/ s maltou svetlou, sivoružovou. Detto nadpražie. Ružovejšia malta je na ňom tenko rozotretá s tenkým povlakom vápenného náteru. Ostenia okien v rôznej šírke upravené podobne. Pri južnom ostení okna z m 003 na pekovanej omietke zvyšok zvislej rysky /pasparta?/. Cez celé hrubá omietka sivá /dvojvrstvová/, obsahuje malé zrnká vápna, ojedinelo drobné kamienky a žlté hrudky. Vytvára plastickú pásovú bosáž.
Vyhodnotenie : Murivo pôvodné, okná upravované, zvyšky dvoch vrstiev starších omietok pod novšou omietkou s plastickou bosážou.

Situácia F14 : Východná stena pri severnom nároží
Nález : Murivo typu Ms. Pod rímsou fragment omietky svetlej, sivobéžovej. Vápenný náter mierne zožltnutý, rytá kvádrová výzdoba s červenými pásikmi. Ďalšie biele nátery, tenšia, degradovaná vrstva svetlosivej omietky s vápennými nátermi. Obe pekované. Cez to novšia hrubá sivá omietka s pásovou bosážou.
Vyhodnotenie : Murivo pôvodné, na nároží zvyšok ďalšej úpravy s kvádrovaním.

Situácia F15 : Severný múr pri východnom nároží
Nález : Nárožie primárne, tehlové /typ Ms/, niektoré tehly vypálené na sivý lesk, v špárach malta svetlá, jemne béžová. Fragmenty omietky svetlej, o niečo sivšej so zrnami vápna, povrch silne deštruovaný, zvyšky vápenného náteru. Na dvoch miestach – tesne pod rímsou a nižšie zvyšky rytého nárožného kvádrovania. Druhá vrstva – fragmenty omietky temer identickej, deštruovanej, bez výzdoby. Pekované. Cez ne novšia sivá omietka hrubá, výrazne popraskaná a deštruovaná. Rímsa tehlová, prisekaná, tehla cca 30 cm, omietka svetlá, sivá, jemnejšia.

Vyhodnotenie : Nárožie primárne, zvyšky rytého kvádrovania na staršej omietke. Rímsa sekundárna.

Situácia F16 : Severný múr, od východného nárožia
Nález : Celá stena je tu silne zavlhnutá, čo spôsobuje stmavnutie tónu mált a omietok. Murivo od nárožia až do cca 220 cm typu Ms. Potom sa nepravidelnou špárou napája murivo tehlové /6 x 14 x 28 cm/, obsahuje aj tehly typu Ms, malta sivobéžová, vápnitá, na povrchu mapy deštruovanej omietky ako v F15. Staršie murivo Ms pokračuje v rozsahu cca 6 radov tehál aj nad týmto zásahom. Žiaden vynášací oblúk, len rovné riadkovanie. V murive mladá plomba s cementovou maltou. Zásah má rozsah cca 158 – 160 cm, vytára špáru, a vynášací oblúk s tehlou 6,5-7 x 30-31 cm, malta svetlá, mierne sivobéžová. Spodný okraj pod oblúkom rovný.
Vyhodnotenie : Staršie primárne murivo doplnené mladším. Doplnenie temer pravidelné, bez oblúku v murive, otvor jednoznačne nepotvrdený. Súvis so sondou S09. Doplnené murivo končí ostením ďalšieho otvoru.

Situácia F17 : Severný múr, pokračovanie
Nález : Východná špára otvoru a oblúk ako v predošlom. Na spodnej hrane oblúka omietka zabieha do špáry, zvyšky vápenných náterov. Otvor mal šírku cca 96 cm, zamurovaný tehlou 6 x 28 cm, malta béžová, v špáre svetlejšia, zrná vápna, vytvára na povrchu rozotretú masu. Na západe špára, čiastočne narušená, západné ostenie tehlové /7 x 16 x 31 cm/ , malta identická ako v oblúku. Má šírku cca 35 cm, západný okraj nepravidelný, na špáru nadväzuje nepravidelná trhlina, ktorá pokračuje aj na ďalšie podlažie. Na špáru nadväzuje vynášací oblúk /6 x 28 cm/, detto murivo nad ním až k rímse, malta nerozlíšiteľná, sivobéžová, vápnitá. V šírke cca 135 cm zámurovka /5,5-6 x 14-14,5 x 27-27,5 cm/, malta identická s maltou v oblúku a ostení. Za západným „ostením“ murivo s identickou maltou béžovou, vápnitou, tehly 5,5,-6 x 12 x 24,5, 25,5, 26 cm. Na deštruovaných povrchoch a v špárach stopy hliny.
Vyhodnotenie : Otvor sekundárny, vytvorený oblúk i ostenia, západne od neho v staršej situácii skladba pripomínajúca otvor. Murivo otvoru i zámurovky fakticky nerozlíšiteľné, detto malta. Mohlo ísť o zmenu zámeru počas stavby. Murivo západným smerom ako pri nároží – pôvodné. Situáciu komplikujú opticky nerozlíšiteľné malty a podobné murivá. Silné zavĺhanie spôsobilo deštrukciu omietok a následnú sanáciu hlinitou vrstvou.

Situácia F18 : Severný múr, pokračovanie k rondelu
Nález : Murivo steny typu Ms, cca 213 – 220 cm od západnej špáry /predošlá situácia/ nepravidelná špára pokračujúca trhlinou až na vyššie podlažie. Nasadá vynášací oblúk z muriva typu Mr, použité i hojne sekundárky /5,5 x 17 cm/. Spodný okraj otvoru rovný. Otvor šírky cca 167 cm zamurovaný murivom tehlovým /14,5-15 x 6 cm, 5,5 x 26 cm, 12 x 6 cm/, malta jemná, svetlosivá, pôvodne pomerne tekutá.
Vyhodnotenie : Murivo rondela sa napája na starší múr, styk upravený zasekaním. Pôvodný okenný otvor sekundárne zamurovaný.

Sonda F19
Situácia : Južný múr, poschodie, západne od 1. okna m.č. 106
Nález : Tesne vedľa západného ostenia omietka svetlosivá, mierne reliéfna, viacero vápenných náterov. Cca 50 cm od ostenia sa staršia omietka zalamuje a je odtrhnutá. Pokračuje tehlové murivo so zosekanými čelami, v špáre malta svetlá, sivá, mierne do béžova, aj červenkastá. V hornej časti sa omietka mierne zatáča. Nad kordónovou rímsou na omietke tenšia vrstva svetlosivej omietky s drsnejším povrchom a zvyškami výzdoby – čierne, okrové a červené zvyšky. Nerovnosť vyrovnaná plentou z úlomkov v sypkej svetlosivej malte, tvoriacej omietku s plastickou výzdobou.
Vyhodnotenie : Na stene zvyšky interiérovej omietky s nátermi a výzdobou a stopy po osekanom kolmom murive. Miestnosť bola možno zaklenutá.

Sonda F20
Situácia : Medziokenný pilier 1. a 2. okna.č. 106 južného múra, poschodie.
Nález : Murivo tehlové, 5,5 x 14, malta jemnejšia, svetlobéžová, ostenie okna č.1 upravené úlomkami tehál v sypkej, sivej malte, ostenie okna č.2 – v sonde nezistená úprava.
Vyhodnotenie : Západné okno sekundárne upravené v murive

Sonda F21
Situácia F07 : Medziokenný pilier 2. a 3. okna.č. 106 južného múra, poschodie.
Nález : Cca v rozsahu 25 - 30 cm od ostenia okna č.2 omietka s vápennými nátermi, odtrhnuté zalomenie, tehlové murivo so svetlosivou, pevnejšou maltou. Nepravidelne sa napája tehlové murivo /28 x 5,5 cm/ s jemnejšou, sivobéžovou svetlou maltou. Ostenie okna č.3 upravené sivou sypkou maltou a úlomkami.
Vyhodnotenie : Na západe zvyšok staršej interiérovej omietky, staršie murivo vystriedané vysprávkou, 3. okno sekundárne vytvorené

Situácia F22 : Východný múr**,** poschodie, pri južnom nároží
Nález : Murivo na nároží v rozsahu cca 90 – 100 cm tehlové, tehly rôzne, prevažujú 6,5 x 14 cm, malta svetlá, sivá, jemne do béžova, na povrchu husté vápenné stečence. Nepravidelným ozubom napojené na staršie murivo typu Ms. Mapa omietky až ku oknu - dvojvrstvová?, spodná béžová, vápnitá, hrubšie nahodená, akoby špric. Na tom omietka v jadre červená, hrubší povrch. Fragmenty oranžovočerveného? Náteru. Biely vápenný hustý náter na zvyšky nárožného kvádrovania – 5 výšok kvádrov, delené dvojryskami, posledná končí 245 cm od kordónovej rímsy. 345 cm od kordónovej rímsy je v murive zvyšok staršej osekanej rímsy z dvoch radov – tehla 5x13 cm, malta ako na stene, miestami hlinitá vrstva. Korunná rímsa tehlová, 7x15 cm, malta veľmi jemná, svetlá, ružovkastá.
Vyhodnotenie : Murivo nárožia voči stene sekundárne. V murive zvyšky osekanej korunnej rímsy a omietka s červeným povrchom /miesto pigmentu?/, na vápennom nátere pôvodné kvádrovanie. Korunná rímsa sekundárna, murivo nadstavené.

Situácia F23 : Východný múr. Stena medzi zamurovaným oknom a 1. oknom m.č. 105
Nález : Väčšia časť steny murivo tehlové, tehly 6 x 28 cm, malta sivobéžová, vápnitá**.** nepravidelne napojená stena s murivom typu Ms, veľký fragment omietky svetlej, sivobéžovej, hrubšie nahodenej, pekovanej, cez obe murivá. Viaceré vápenné nátery. Cca v strede steny stojí murivo na doske, uloženej na treťom rade tehál od úrovne medzipodlažnej rímsy. Zámurovka okna m.č. 106 s jemnou. Sivou omietkou, v parapete murivo tehlové 6 x 16,5 s maltou podobnou. V blízkosti okna nad rímsou kapsa s maltovou úpravou /otlačok brvna/. Južné ostenie okna v tehlovej úpraVve s maltou jemnou sivoružovou, 6 x 14 cm.
Vyhodnotenie : Staršie murivo steny sanované mladším zásahom, Okno v m. 106 zamurované, 1. okno v m.č. 105 sekundárne upravené.

Situácia F24 : Východný múr. Styk steny a pilastra pod balkónom
Nález : Murivo steny typu Ms, omietka odstránená. Murivo piliera je priložené, tehla 7x30 cm, malta veľmi svetlá, jemná, mierne zružovelá. Omietka svetlá sivá, jemná, ponerne hrubá, vytvára hlavicu pilastra s profiláciou.
Vyhodnotenie : Staršie murivo, pilaster sekundárny, priložený.

Situácia F25 : Severný múr pri východnom nároží, 2. Np
Nález : Murivo steny ako v F15, mapovito zachovaná omietka ako v F15, silne deštruovaná, pekovaná, bez nálezov. Medzipodlažná rímsa – tehly 14 x 6, malta svetlá, sivá, mierne béžová.
Vyhodnotenie : Murivo ako v F15, rímsa voči nemu sekundárna

Situácia F26 : Severný múr v mieste okna chodby, 2 Np.

Nález : Murivo steny ako v F15, miestami fragmenty červenkastej omietkovej vrstvy a mladšie plomby. Napája sa nepravidelným ozubom murivo typu Mr, stopy po zatečení vápenným mliekom. V murive okno, zmenšované novodobou tehlovou úpravou
Vyhodnotenie : Na staršie murivo steny sa napája pokračujúce murivo rondela. Okenný otvor novodobo zmenšovaný.

Situácia F27 : Severný rondel pri styku so západnou stenou, 2. Np.
Nález : Murivo steny typu Mr s hustými vápenným,i stečencami. Okno primárne, v hornej časti ymenšované zámurovkou s nepálenými tehlami. Z bokov zužované novodobou tehlou s cementovou maltou.
Vyhodnotenie : Okno v rondeli primárne, neskôr zmenšené a v najnovšej dobe zúžené.

Situácia F28 : Západná stena v strednej osi, 2. Np
Nález : Murivo steny typu Mr, vytvorené okno, zamurované nepálenou tehlou. Na povrchu mapa novšej cementovej omietky
Vyhodnotenie : V murive primárne okno, neskôr zamurované

Situácia F29 : Južný rondel,
Nález : Murivo typu Mr so stečencami. Pod vystupujúcou rímsou v južnej polovici vširoká kapsa s vybratím dvoch tehál, v severnej časti takéto vybratie vysekané. Nad rímsou ďalšia kapsa /po tráme/. Na murive steny zvyšok pieskovej omietky v tvare štítu.
Vyhodnotenie : Na stenu rondelu sa opierala prízemná prístavba.

6. Etapizácia vývoja vyhodnotenie z hľadiska architektonicko – historického a umelecko – historického

1. Neskorostredoveký objekt cca koniec 15. stor

Podľa dnes dostupných poznatkov ťažko rozhodnúť, v akej pôdorysnej forme a rozsahu existovala v priestore staršia zástavba. Z archívneho výskumu je logické, že šľachtický rod Ašovcov /Assa/, musel mať svoje sídlo – stredovekú kúriu. Zdá sa, že sídlo sa rozprestieralo v zásade na dnešnom území, využívajúc terénnu morfológiu sútoku dvoch potokov, ktorá bola prirodzeným obranným úsekom areálu. Táto skutočnosť zapadá do dobovo známych dispozícií "vodných hrádkov". Predpokladáme, že tento nezachovaný objekt sa nachádzal južne od dnešného – t.j. smerom ku dnešnej budove základnej školy. Jeho pozostatkom sa javí byť prízemná časť južného obvodového múru objektu, tvorená prevažne kamenným lomovým materiálom. Malta tohoto muriva je sýto žltá, štrková, resp. s ostrým drobným kamenivom, ale nesúdržná, ľahko stierateľná. Vzhľadom na terajší výskyt sa nedá jednoznačne povedať, aký rozsah murivo malo, zatiaľ sa prejavuje len v trakte miestnosti.. Podstatným poznatkom je fakt, že objekt vtedy pokračoval na juh – t.j. dnes je s výnimkou uvedeného muriva asanovaný. Podľa všetkého západný obvodový múr tejto stavby bol približne v línii dnešnej pozdĺžnej steny chodby /čo potvrdila i archeologická sonda/, možno, že druhý múr bol v mieste ďalšieho osekaného zvyšku cca 85 cm od juhovýchodného nárožia. Nakoľko v interiéri /007/ je múr zachytený až ku juhovýchodnému kútu, možno predpokladať, že pokračoval ešte ďalej východným smerom – t.j. mimo terajší rozsah objektu. Tento predpoklad môže overiť len archeologická sonda. Etapu možno datovať len približne ako neskorostredovekú – cca do obdobia konca 15. stor. Treba však pripomenúť, že situácia by pripúšťala i iný výklad, ktorý bude spomenutý neskôr. Dve zachované kamenné sekundárky /v juhovýchodnom nároží exteriéru a na 2. Np v juhozápadnom zalomení chodby/ možno hypoteticky prisúdiť práve tomuto obdobiu.

2. Ranorenesančný objekt cca ¼ 16. stor.

Zvyškom ďalšej fázy môže byť vertikálne pokračovanie južného múru až cez úroveň podlaží v podobe tehlového muriva. Šlo o /zrejme/ obvodový múr, v ktorom sú stopy po osekaných múroch a mladších interiérových omietkach južným smerom /ku škole/. Jeden z múrov bol približne v línii chodbového múru, druhý vo vzdialenosti cca 85 cm od juhovýchodného nárožia. Je možné, že tieto múry rešpektujú staršiu stredovekú situáciu. Nezachovaný objekt teda bol podľa všetkého prestavbou staršej kúrie. Jeho dispozičný rozsah pokračoval južne /ku škole/ a teda dnešný južný obvodový múr objektu bol asi jeho severným /obvodovým?/ múrom. Vzhľadom na problematickosť jednoznačného odčítania fáz, môže mať tento stavebný počin vzťah aj k nasledujúcej stavebnej etape. Predpokladáme, že už vtedy sa jednalo o uzavretý areál so systémom viacerých budov – okrem kúrie i hospodárske budovy, stajne a pod. Nárožie tohto objektu je zachované na oboch podlažiach chodby v juhozápadnom kúte, kde naň doráža mladšie murivo. V murive bola použitá svetlá malta s miernym nádychom do béžova, tvrdšia, pevnejšia, má drobné zrnká vápna. Z dochovaného sa nedá povedať nič presnejšie o výškovom rozsahu, alebo dispozícii. Zaujímavá je situácia východného múru chodby, kde južne od strednej osi je v stene zachovaná situácia kamenno – tehlového muriva s reliéfnym povrchom, ktoré by mohlo byť pozostatkom neznámej staršej dispozície /nález však umožňuje i iné vysvetlenie/. Hypoteticky by táto etapa mohla súvisieť s aktivitami Jána Assu v období, keď bol nitrianskym podžupanom /t.j. medzi rokmi 1512 – 24/.

3. Renesančná etapa po 1550

Z údajov archívno - historického výskume vieme, že majetky po vymretom rode rode Assa zdedil Jozef I. Ghyczy spolu so svojím svokrom Matúšom Henczom po roku 1541. Neskoršie majetkové transakcie mu /J.G./ zabezpečili výlučné vlastníctvo pozemkov a r 1550 dostal od cisára Ferdinanda povolenie na stavbu "opevneného kaštieľa". Vzhľadom na majetkové pomery i spoločenské postavenie menovaného, možno predpokladať, že nešlo len o utilitárne úpravy, ale že spomínaný Jozef Ghyczy vybudoval naozaj reprezentačné šľachtické sídlo. Zrejme rozšíril /alebo doplnil/ dispozíciu severným smerom o hmotu dnešného kaštieľa. K tejto etape sa zachovalo v celom rozsahu murivo východnej obvodovej steny a steny severnej. Menšie zvyšky máme zachytené v deliacich priečkach miestností, resp. predpokladáme, že je tu zachované v jadre a prekryté neskoršími plentážami. Šlo o tehlový materiál /11-12-13 x 5 - 5,5 x 25-27 cm/, malta svetlá sivá, až sivobéžová, mierne hrudkavá, pomerne kompaktná /typ Ms/. Predpokladáme na základe relevantných nálezov, že objekt v šírkovom rozsahu reprezentuje trakt dnešných miestností, t.j., že dnešný vnútorný chodbový múr je pôvodný západný obvodový, i keď toto murivo bolo neskôr z časti nahradené. Na východnej obvodovej stene sa preukázal výskyt zvyškov po osekanej profilovanej rímse, ktorá bola nad oknami poschodia, situovaná nižšie, než terajšia, cca 345 cm od úrovne medzipodlažnej rímsy. Túto považujeme za pôvodnú korunnú rímsu – jediný plastický prvok fasády k tejto etape. Jednalo sa teda o dvojpodlažnú stavbu, čo predstavuje dobový štandard.

K uvedenej etape nemáme zachované príslušné otvory ani ich architektonické články. Predpokladáme, že otvory /okenné/ boli v zásade v dnešných miestach, ale menších rozmerov. Na severnej obvodovej stene je na 1. Np hneď vedľa zamurovaného okna situácia, ktorú možno interpretovať ako pôvodné okno – v murive je vytvorený vyľahčovací oblúka sú tu dve nepravidelné špáry. Situácia je overená i v interiéri. Avšak výplňové murivo s maltou je temer nerozlíšiteľné od muriva steny. Zdá sa, že ešte počas stavebnej realizácie tu došlo k zmene koncepcie a pôvodne tvorený otvor zamurovali. Nevieme, či otvory obsahovali kamenné šambrány, alebo len omietkové pasparty. Predpokladáme /v zhode s poznatkami z iných stavieb uvedeného obdobia, realizovaných vo vidieckom prostredí/, že objekt nemal kamenné prvky. Buď šlo len o plastické tehlové, resp. omietkové tektonické prvky /rámy otvorov, rímsy, a pod./, alebo ešte skôr o hladkú fasádu, kde tektonické členenie bolo riešené maliarsky. Taktiež nemožno doložiť žiadne relevantné poznatky ohľadne schodísk, pavlačí, arkád, či iných artefaktov. Predpokladáme, že tieto prvky zrušili neskoršie úpravy. Rozsah objektu predpokladáme na výšku 2 podlaží, pričom samotná podlažná úroveň druhého bola oproti dnešnej nižšia. Otázne je južné ukončenie tohto objektu. Totiž, ak pripustíme, že rozsah je stotožnený s dnešným rozsahom objektu, potom stredová os je posunutá presne o šírku muriva. Z toho by plynulo, že pôvodne bol v m.č. 007 realizovaný samostatný južný múr, opretý o múr staršieho objektu a neskôr bol asanovaný. Tento objekt sa teda asi oprel o starší múr neskorostredovekej stavby. To v zásade je vyjadrené i v mladšej situácii kvádrovania nároží, kde rozdiel medzi šírkou kvádrov východnej steny na južnej a severnej strane je práve o šírku muriva. Môžeme predpokladať niekoľko variánt : Nový objekt sa jednoducho oprel o staršiu situáciu v jednej rovine fasád a výzdobou kvádrov sa vyjadrila odlišnosť týchto dvoch hmôt. Alebo terajší východný obvodový múr dorazil k staršiemu južnému, ktorý ešte pokračoval východným smerom za dnešný rozsah objektu. Kvádrovanie bolo potom kútové. Otázku môže objasniť len archeologický výskum. Taktiež nie je jasné, v akej miere boli obe budovy prepojené. Nemuselo ísť o interiérové prierazy, obe hmoty mohla spájať spoločná komunikačná pavlač.

Ohľadne presnejšej podoby areálu i samotného objektu nemožno stanoviť jednoznačné závery. Podľa záznamov sa malo jednať o opevnenú stavbu. Možno predpokladať, že na území vymedzenom sútokom dvoch potokov, vznikol rozsiahlejší areál. Zahŕňal neznámu dispozíciu južným smerom a objekt, zachovaný v dnešnej hmote. Temer s určitosťou bola na území pestrá objektová skladba – kaštieľ, hospodárske priestory, stajne, sýpky a pod. Celok bol nielen prirodzene chránený vodnými tokmi, ale i ohradným múrom, takže celý areál bol opevnený. O opevnení nemáme presné predstavy, podľa mapy z r 1859 možno vnímať jeho zvyšky v nábehu mnohouholníkovej skladby s vybiehajúcimi cípmi, i keď takáto podoba sa zdá pre uvedené obdobie

priskorá. Máme ju doloženú ako import pevnostného staviteľsta v 2. pol. 16. stor, pri Nových Zámkoch, pričom uplatnenie v lokálnych vidieckych podmienkach sa zdá nereálne. Každopádne šlo o komplex obytno – hospodárskych budov v opevnenom areáli. Preto predpokladáme, že objekt /v hmote dnešného kaštieľa/ mohol byť blokový a bez prejazdu, len so širším vstupom. Nemožno však vylúčiť kolmé dvorné krídlo/a/, prípadne predstavanú pavlač, alebo arkádu. Pokiaľ môžeme s určitosťou sledovať rozsah objektu v severnej časti s oboma múrmi /východný a západný/, situácia smerom južným je nejasná. Tu nevylučujeme prípadné hmotové zalomenie, alebo ustúpenie objektu na západnej strane – totiž južná časť predpokladaného západného obvodového múru /dnešný vnútorný múr chodby/ obsahuje mladšie murivo, takže nemožno priamo sledovať priebeh staršej situácie.

4. Následné úpravy, cca 2. polovica 16. stor.

V tomto zmysle evidujeme vstavanie valenej klenby s lunetami v rozsahu m.č. 003 a 004 na 1.Np, ktoré tvorili predtým jeden priestor. V zásade ide o rovnaký tehlový materiál, i keď sa vyskytuje i tehla 14 x 6 cm. Malta je v zásade identická ako v predošlom. Klenba bola vstavaná do priestoru pomocou kútových a stredných pilierov, ktoré vytvárajú s obvodovým murivom špáru. Omietka na povrchu je niekde svetlá, sivobéžová, so stopami po hladení, niekde so stmavnutým povrchom, pričom môže ísť aj o polychrómiu. Na viacerých miestach evidujeme dvojvrstvovú omietku – spodná vrstva svetlá, sivobéžová, mierne zrnitá, horná výrazne zružovelá, pričom ide o pigment v mase /nie o náter/. Navyše, v niektorých situáciách je táto vrstva na murive bez spodnej vrstvy, a zdá sa, že vychádza zo špár. Pritom obe vrstvy nie sú presne ohraničené, spodná nie je riešená ako pohľadová, niekde akoby do ružovej prechádzala priamo zmenou tónu. Nemožno síce úplne vylúčiť zmenu tónu vplyvom iných okolností, nezdá sa to však pravdepodobné. Takéto situácie máme menej na prízemí, viac na poschodí, hlavne v západnom a východnom múre v interiéri. Možno vysloviť predpoklad, že ide o časove následnú etapu po predošlej, ktorá môže byť len technologickou fázou. Teda – po výstavbe murív dochádza ku vstavaniu klenieb a k celkovej omietkovej úprave. Pritom vstavanie klenieb prízemia mohlo byť realizované s pokračovaním stavby na poschodí. Každopádne klenba /y/ bola do interiéru vložená, čo ale nevylučuje, že ide o dve rôzne etapy. Môže to byť aj otázka technologického charakteru, spojená s konečnou povrchovou úpravou celej stavby. Potom by predošlá etapa zahŕňala i tento časový úsek. Predpokladáme, že klenby boli realizované i v ostatných miestnostiach.

Spomínanú červenkastú maltu a omietku máme zachytenú i na osekaných častiach zaniknutých murív vybiehajúcich z južnej steny objektu, ako i na pôvodne interiérovej ploche južného múru /stopy zaniknutej dispozície/. Minimálne teda v tomto období došlo k interiérovým úpravám zaniknutej južnej stavby. Tiež by sme mohli uvažovať, že práve v tomto čase bola na staršej neskorostredovekej situácii realizovaná nadstavba a nové murivo, ktoré sme prv hypoteticky označili za fázu ¼ 16. stor. Na líci toho muriva sa našli fragmenty omietky červenkastého tónu, pričom sa zdá, že na 1 Np mala zaniknutá miestnosť klenbu.

Predpokladáme, že po uvedených zásahoch došlo k omietkovej úprave exteriéru. Tu máme doloženú staršiu situáciu na východnom murive pri južnom nároží : na oboch podlažiach sa zachovali veľké mapy dvojvrstvovej omietky - spodná je sivobéžová, hrubšej štruktúry, pokladáme ju za vyrovnávaciu. Na nej je ďalšia úprava omietkou v mase sýtočervenou, s hrubo hladeným /zrnitým/ povrchom. Obvykle takáto úprava býva realizovaná pri sgrafitovej výzdobe, na uvedených fragmentoch však takýto doklad nemáme. Predpokladáme, že fasáda bola riešená červeným farebným tónom omietky v celej ploche s tým, že okolo otvorov mohla byť hladená a bielená pasparta. Medzi podlažiami neexistovala plastická rímsa - je však pravdepodobné, že rozdiel podlaží bol vyjadrený hladeným vodorovným pásom.

Predpokladáme, že tieto úpravy prebehli do roku 1567, keďže objekt už zohral úlohu v ozbrojených zrážkach príslušníkov rodu a cisár nariadil vtedy jeho zbúranie. Ak budeme uvažovať, že ide o jednu fázu s predošlou, i keď s technologickými posunmi, potom by sme celú etapu /túto i

predošlú/ mohli obmedziť obdobím 1550 – 1567. Uvedené úpravy /najmä, ak by sme predpokladali primárne plochostropé zastropenie miestostí/, by sme mohli spájať aj s neskoršími aktivitami – napr. po roku 1597, keď sa Juraj III. oženil s barónkou Alžbetou Révayovou, sestrou strážcu uhorskej koruny a historika baróna Petra Révaya.

5. Vrcholnorenesančné úpravy, 17. stor.

Následné úpravy predstavujú pomerne veľký zásah do predošlej hmoty s murivom tehlovým, 5,5 – 6 x 14 cm, malta je sýtobéžová, resp. sivobéžová, s väčšími zrnami vápna. Sýtosť tónu závisí aj od miery zavlhnutia situácie. Toto murivo máme zachované v mnohých plombách na 1. Np, taktiež v celých úsekoch murív /napr. deliace priečky medzi 004 – 005, 005 – 006 a pod./, ako aj v južnej polovici deliaceho múru chodby. Na južnom vyústení chodby toto murivo doráža na prv spomenuté nárožie objektu, ktorý pokladáme za zvyšok dispozície zo začiatku 16. stor. Predpokladáme, že ide o dostavbu a úpravu staršej dispozície - okrem spomenutých deliacich murív /ktoré môžu byť plentážou starších/, sme toho názoru, že pozostatkom tejto fázy sú aj klenby v m.č. 005 – 007, hoci tieto majú maltu oveľa jemnejšiu, s mierne ružovým tónom. Predpokladáme, že tu ide o dve podoby rovnakej stavebnej fázy /po vybudovaní nosných stien boli zreralizované klenby/. Spomínané klenby sú oproti predošlým situované kolmo, možno, že nahradili staršie, prípadne, že boli vsadené do staršej situácie. Oproti predošlej klenbe, ktorej päta zabieha plynulo na murivo, je tehla ich päty predsunutá, čím vzniká výraznejší plastický predel. Klenby boli realizované i na poschodí, čo dokladá záznam o deľbe kaštiela /cca po roku 1654/, kde sa spomínajú zaklenuté miestnosti aj na poschodí.

Na severnom múre je plošnejší zásah nepravidelným ozubom napojený na staršom murive, pričom vytvára okenný otvor, ktorým sa presvetlila m.č. 003. Väčšia plomba sa nachodí i na východnej stene na 2. Np medzi oknami m.č. 105 a 106, pričom v tomto úseku je murivo postavené na doske /odpruženie/. Toto murivo nachádzame temer výlučne v južnej časti objektu, na chodbe dokonca ono doráža k staršiemu nárožiu na konci chodby. Buď tu došlo k nahradeniu deštruovaného muriva predošlej etapy, alebo v tomto úseku bola pôvodne iná situácia. Styk však nebol dodatočne previazaný. Z nálezov sa javí, že murivo k staršiemu dorazilo, pričom na 2. Np bola medzi obe vložená vertikálne doska. Stále nevieme, kde boli umiestnené vertikálne komunikačné prvky /schody/, resp., či bola dispozícia rozšírená aj západným smerom a nemáme poznatky o úprave otvorov. Možno predpokladať, že v tejto etape, alebo i neskôr v priebehu 17. stor., bol objekt nadstavaný o druhé poschodie /jeho asanácia sa spomína 1753/. samozrejme, nie je jasné, či druhé poschodie mal celý objekt, alebo len niektorá jeho časť. Z hrúbky prízemných murív tejto etapy však predpokladám, že dvojposchodovou časťou bola práve dodnes zachovaná hmota.

K uvedenej etape, zdá sa, máme dochované omietkové úpravy interiéru i exteriéru. V zásade ide opäť o dvojvrstvovú omietku, pričom spodná má vlastnosti ako v predošlom, vrchná je sivšia, hrubšie hladená. Táto situácia je zachovaná na miestach, kde absentuje predošlá červenkastá omietka. Na miestach, kde sa zachovala, realizovali cez ňu len hustý vápenný náter K tejto etape máme na oboch podlažiach zachytené časti nárožného kvádrovania na oboch koncoch východnej steny a v malých fragmentoch i na východnom konci severnej steny. Bol vytvorený rytý vzor kvádrov, delených dvojitou páskou. Z pôvodnej polychrómie sú len fragmety – na južnom konci steny východnej sa zachovala sivá farebnosť pások, na severnom červená. Nedá sa jednoznačne stanoviť následnosť týchto farebných úprav. Ukončenie kvádrov, merané od nárožia, je pri južnom konci oproti kvádrom na severe širšie dvojnásobne – v podstate ide o šírku muriva, čo dokladá, že v danom mieste alebo bola vo fasáde cezúra, oddeľujúca objekt od južnej stavby, alebo tu bolo kútové kvádrovanie, či odskok. Odpoveď môže poskytnúť len archeologický výskum. Na spomínanej vrstve sú miestami fragmenty tenšej omietky svetlosivého tónu a identickej štruktúry, čo môže súvisieť alebo s úpravou v bližšie neurčenom následnom období, alebo s ďalšou stavebnou etapou.

Hypoteticky predpokladáme, že v tejto etape došlo k úprave opevneného systému areálu do podoby mnohouholníkovej s vyčnievajúcimi cípmi, pretože takéto riešenie je už v uvažovanom období bežné. Predpokladáme, že pozostatok tohto opevnenia je vidieť na pôdoryse objektu č. 74,

zachytenom na mape z roku 1859. Predpokladáme taktiež, že v tejto etape upravili blok kaštieľa na dispozíciu so stredným prejazdom. Obe jeho murivá mali segmentovo ukončené niky, do ktorých zabiehajú omietkové úpravy s nátermi. Súčasne sa domnievame, že objektová skladba areálu nadobudla uzavretý charakter – t.j., že vzniklo vnútorné nádvorie okolo 4 krídlovej skladby, čím sa obytný šľachtický objekt uzatváral voči okolitému hospodárskemu areálu a do ktorého boli orientované miestnosti /možno s arkádou/. Zvyšok predpokladanej uzavretej dispozície možno vybadať v objektovej skladbe č 75 na predmetnej mape.

Úvahy o datovaní uvedených úprav sú hypotetické. Príležitosťou mohol byť sobáš Magdalény Ghýczyovej s barónom Šimonom Balašom v ¼ 17. stor., alebo obdobie 1. polovice 17. stor., kedy v kaštieli bývali štyria bratia Ghýczyovci s rodinami. To by vysvetľovalo i potrebu zväčšiť kaštiel nadstavbou druhého poschodia. Vo výkresovej časti, vzhľadom na charakter murív, rozlišujeme stavebné zásahy murív a vznik klenieb. Predpokladáme však, že ide časovo o úzko súvisiace zásahy, kde rozdielnosť murív vyjadruje len technologickú následnosť a preto v tomto popise obe úpravy podávame v spoločnej etape.

6. Barokové úpravy, cca okolo 1753 a následne

Z historických prameňov vysvitá, že roku 1753 nechal Jozef III. Ghýczy strhnúť druhé poschodie kaštieľa. Po vysťahovaní početného potomstva Štefana III. sa objekt stal zrejme kapacitne predimenzovaný, prípadne mohol mať statické poruchy, najmä ak vezmeme do úvahy, že stojí na ostrovnom teréne, kde únosnosť zeminy môžu ovplyvňovať hydrogeologické pomery. Predpokladáme, že v súvislosti s uvedeným zásahom mohlo dôjsť aj k iným úpravám, napr. istotne korunnej rímsy, strechy, či dispozičným zmenám. V tomto období, alebo následne, boli na objekte upravené okenné otvory do dnešných rozmerov a zrejme dostali na prízemí terajšie prevliekané mreže. Najviac je zásah viditeľný na oknách m.č. 003 a 004, ktoré sú oproti klenbe prevýšené a táto ich vlastne v interiéri čiastočne prekrýva. Predpokladáme, že už v tejto etape mohlo dôjsť k predeleniu pôvodnej miestnosti priečkou na m.č. 003 a 004. Upravili sa tiež oblúkové otvory podjazdu, pričom v tejto súvislosti došlo i k zámurovkám ník v jeho stenách a k úprave časti klenby, čo dokladá dnešný predel zaklenutí. Zrejme z klimatických dôvodov bolo zamurované severné okno m 003, o poschodie vyššie však podobnú situáciu ponechali. Zrejme sa uskutočnili i dielčie zmeny na poschodí, kde predpokladáme, že došlo k posunutiu steny medzi m.č. 105 a 106 o cca 25 cm, čo mohla spôsobiť deštrukcia pri asanácii nadstavby. Zachytené sú i iné menšie vysprávky. Relevantné fragmentálne omietkové vrstvy sú pieskové, často hrubo hladené s ďalšou tenkou vrchnou vrstvičkou a vápennými nátermi. Stále nie je jasné, ako boli upravené ostatné objekty tejto sústavy. Na mape I. vojenského mapovania z rokov 1782-84 je zachytená situácia len veľmi orientačne. Zdá sa však, že sa vtedy už jednalo o dve samostatné hmoty – jedna by reprezentovala terajší objekt ešte v podobe uzavretej 4krídlovej sústavy, druhá južnú hmotu, už samostatnú. Zdá sa však, že uvedený zákres je schématický, viaceré omietkové interiérové vrstvy na dnešnej južnej obvodovej stene sa dajú charakterizovať ako barokové, pritom úprava zachytená na fragmente omietky s drsným povrchom nad medzipodlažnou rímsou so zvyškami čiernej, červenej a okrovej výzdoby, môže pochádzať z konca 18. stor. Datovanie uvedených zmien môžeme posunúť hypoteticky až do obdobia cca 70ych rokov 18. stor., po sobáši Jána V. s grófkou Hellenbachovou, predstaviteľkou bohatého rodu.

7. Prestavba z konca 18. stor. - ¼ 19. stor.

Ide o dominantnú prestavbovú fázu, ktorou dostal kaštiel v zásade terajší hmotový rozvrh. K západnému obvodovému múru bola pristavaná priebežná chodba a na jej oboch koncoch realizované polkruhové rondely, vyrastajúce plynulo z bočných stien. Murivo je tehlové, obsahuje značný podiel aj sekundárne použitých tehál /aj z renesančnej etapy po 1550/. Väčšiu časť tvoria tehly 6-7 x 14-15 x 29-30 cm, malta je jemná, kompaktná, svetlá, sivobéžová /tón je slabší/. Typickou črtou tejto úpravy sú husté vrstvy vápenných stečencov na holom murive až takej

výdatnosti, že zachádzajú hlboko do špár. /typ Mr/. Pôvodne sme uvažovali, že ide o záverečnú povrchovú úpravu, ktorú v prípade režného muriva poznáme v takejto forme z viacerých stavieb vidieckeho prostredia pre obdobie 17. stor. Tieto stečencové povlaky sú po celom exteriéri, okrem plôch nového muriva pokrývajú i staršie omietkové vrstvy, dokonca ich objavujeme aj v interiéri, a to na novších i starších plochách. Predpokladáme, že pri tejto úprave došlo k celkovému obitiu väčšiny omietok /najmä v exteriéri/. Uvedené polevy mohli síce plniť úlohy dočasnej povrchovej úpravy /potom je ale otázny ich výskyt v interiéri/, skôr sa však zdá, že šlo o technologickú stránku s fukciou akéhosi „špricu“. Jeho zachovanie v exteriéri podmieňuje i vplyv poveternostných podmienok. Objekt dostal omietkovú úpravu podobného charakteru ako malta, pričom sa zrealizovali plastické omietkové členenia – šambrány, pásová bosáž prízemia, profilácia ríms a pod. Náter na omietke bol biely, na ňom boli realizované neskôr viaceré okrové nátery.

Na západnej fasáde sa zopakovalo vyústenie podjazdu. Došlo taktiež k viacerým vysprávkam a dielčím úpravám, či plombám. Pritom sa podržala celková asymetria – okrem mierne posunutej stredovej osi je južný rondel väčší, ako severný. Situovali doň široké pohodlné drevené schodisko, točité okolo mohutného vretena, ktoré vedie na 2. Np. Súčasne realizovali menšie schodisko v severnom rondeli z 2. Np na podkrovie. V murive sú kapsy po stupňoch. Šlo o podružné schodisko. Je otázkou, či služobné schodisko viedlo v tomto rondeli aj medzi 1. a 2. Np, interiér rondela na prízemí je totiž pokrytý hrubou vrstvou cementovej krusty, i tak sa však zdá, že tu schody neboli. Upravila sa korunná rímsa a vznikol terajší krov. Dôležitým zásahom bolo zrušenie dispozície južným smerom. Tým sa stala terajšia hmota kaštieľa úplne samostatná. Doplnilo sa i juhovýchodné nárožie. Zaujímavá je situácia južnej časti. Na južnej stene južného rondela sú pravidelné kapsovité vybratia, taktiež v mieste zaoblenia sú vysunuté dva rady tehál a v úrovni rímsy je dlhé vybratie pre strop. Je zaujímavé, že zodpovedajúce vybratie na severnej polovici tohto rondela je v murive vysekané. Na 2. Np je otlačok sedlovej strechy a dve menšie kapsy po trámoch. Z toho dôvodíme, že kaštiel nebol úplne samostatný, ale pokračoval dlhým prízemným krídlom na západ. Šlo iste o hospodárske, služobné krídlo, ktoré je zachytené ešte aj na starých fotografiách. Na telese rondela je tiež viacero omietkových interiérových úprav s nátermi. Miestnosť, ktorá sa na rondel pripájala, bola zaklenutá /otlačok/ a na juhu mala ohnisko s komínom. Plocha omietky je tu očadená. Na opačnej strane viacero omietok zachádza pod mladšiu vyrovnávaciu prímurovku, vidno za ňou i začiatok bližšie neurčenej niky s oblým záklenkom. Predpokladáme, že prízemné krídlo /neskôr odstránené/ síce pochádzalo z tejto etapy, ale nebolo s kaštieľom dispozične prepojené, dverným otvorom.

Areál však naďalej pozostával z viacerých budov, i keď sa stratil uzavretý charakter. Svedčí o tom schématické vojenské mapovanie 1782 – 84, ale najlepšie snáď mapa z 1859. Tu je dnešná budova kaštieľa predĺžená o dlhé krídlo smerom na západ, súčasne s väčšou cezúrou je tu budova tvaru L, ktorá by mohla byť pozostatkom predpokladanej uzavretej zástavby. Smerom južným je tiež preluka a potom pozostatok pevnostného zalomeného systému s budovami po obvode. Je tu teda zachovaná skladba, ktorá, ako predpokladáme, je hlavne výsledkom tejto etapy – najmä čo sa týka straty prepojenia objektu a južnej budovy. Podľa údajov z dobovej tlače, mal Andrej II. Ghýczy obnoviť „polorozpadnutý“ kaštieľ ako „poschodovú vežovú“ budovu. Na objekte sme našli v suti viacero tehál uvedeného rozmeru s monogramom AC /Andrej Ghýczy/ . Tento mal charakter barokový – t.j. s vystupujúcimi písmenami, i čo sa týka ozdobnosti písmen. Priamo z muriva sme z narušeného parapetu okna chodby na 1. Np uvoľnili tehlu rovnakých rozmerov, s písmenom C. Problém je aj dobovo-slohový – Andrej Ghýczy sa mohol narodiť niekedy okolo 1780, jeho otec Ján V. umrel po 1807. Dá sa predpokladať, že do obnovy sa pustil po jeho smrti, tým by sme túto akciu mohli datovať najskôr po roku 1810, čo by mohlo ešte vysvetliť používanie starších barokových typov okenných výplní. Zaujímavé je v tejto súvislosti ale použitie nárožných rondelov. Vo svojom kontexte vyjadrujú skôr romantické chápanie šľachtickej tradície tak, ako bolo typické najmä pre obdobie polovice 19. stor. V tomto súvise máme teda rozpor medzi hmotovým tvaroslovím a detailami, čo by bolo prijateľné, ak by stavebník bol zopakoval staršie, nezachované renesančné rondely. Je tiež otázka, či je tento zásah naozaj dielom Andreja III. alebo či ho nezačal ešte jeho otec Ján V. na sklonku 18. stor. Preto sa v datovaní tejto etapy pohybujeme v rozmedzí

konca 18. stor – ¼ 19. stor., uvedomujúc si spomínané úskalia.

8. Úprava cca z 1/3 19. stor

V následnej etape máme zachytené menšie úpravy, ktoré však mohli prebehnúť aj ako pokračovanie predošlej etapy. Ide najmä o úpravu východnej fasády stredným rizalitom ukončeným tympanónom, ktorý má predstavaný balkónový portikus s ozdobným zábradlím s monogramom AG /Andrej Ghýczy/. Tvaroslovné prvky tejto etapy sú typické pre klasicistické obdobie, resp. pre polovicu 19. stor. K tejto etape môžeme priradiť zmeny niektorých priečok, vysprávky a iné menšie dielčie úpravy. Poschodie dostalo svoj reprezentačný ráz, upravili sa dverné otvory a pod. Zrejme k tomuto obdobiu treba pričleniť zvyšky šablónovej dekoratívnej výmaľby v m.č. 106. Pre túto etapu uvažujeme tehlové murivo rozmerov ako v predošlom, pričom predpokladáme použitie tehál s kolkom AG.. Malta je pomerne jemná, svetlosivá, miestami s narušoveným tónom. Tieto úpravy môžeme dať priamo do súvislosti s aktivitami Andreja Ghýczyho, ako to vyjadruje aj monogram na balkónovej mreži, pričom mohlo ísť o ukončenie dlhšie trvajúcej prestavby kaštieľa, ktorej poslednou etapou mohla byť spomenutá úprava ako záver celkových prác. Potom by sme ju museli spojiť s predošlou. Výstavbou portikového rizalitu stratil podjazd prejazdový charakter, hoci k jeho zamurovaniu na tejto strane ešte nedošlo. Predpokladáme však, že komunikačne už slúžil len pre peších a skôr plnil funkciu reprezentačného nástupu. Objektová skladba k tomuto obdobiu zodpovedá stavu, ako je zachytený na vojenskom mapovaní 1838 a mapám z 1839 a 1859. Kaštieľ bol teda v dnešnom rozsahu s predĺženým prízemným krídlom, so zvyškom južnej časti opevnenia, kde pristavaním objektov vynikol majer, ako aj s hmotou pôdorysu L, ktorá uzatvárala areál na západe.

10. Zásahy v 2. polovici 19. stor.

V tomto období prebehlo na objekte viacero skôr utilitárnych úprav, ktoré prebiehali izolovane v dlhšom časovom období od polovice do konca 19. stor., pričom vykazujú rôzne charakteristiky múrív a mált. Upravili sa niektoré okenné otvory a osadili sa okenné i dverné kazetové výplne. Súčasne sa zamuroval zvonku okenný otvor južného ústia chodby, taktiež severný okenný otvor v m.č. 104, vyskytli sa ďalšie menšie vysprávky a plomby. V tomto období došlo k zámurovke podjazdu – na západnej fasáde sa vsadila dvojkrídlová užšia brána, možno s nadsvetlíkom, takáto úprava sa udiala i na východnej fasáde pod balkónom portika. Predpokladáme však, že prejazdový otvor v chodbovom murive interiéru bol ponechaný. Nie je zrejme bez súvislosti, že v tom čase dochádza ku vzniku parkovej úpravy pred východnou fasádou, pravdepodobne po získaní objektu Augustínom Ghýczym, medzi rokmi 1875 – 1885. Park je zachytený na mape z r 1894 a podľa jeho priebehu sa dá usudzovať na romantickú úpravu. Tvaroslovné znaky zachovaných výplní, ktoré považujeme za príslušné k uvedenému obdobiu, sa všeobecne viažu k obdobiu najmä 2. pol. 19. stor., pričom nevylučujú aj skorší výskyt. Realizovala sa tiež ďalšia úprava exteriéru – niekde len formou ďalších náterov, inde /hlavne na zámurovkách/ ďalšou omietkovou vrstvou, ktorá zopakovala predošlé členenie /bosáž, atď./. V tomto období dochádza k redukcii majera a opevnenia na blokovú jednokrídlovú stavbu v línii východnej fasády, oddelenej od kaštieľa prelukou. Stavba v západnom areáli je stále zachovaná.

11. a 12. Zásahy do cca 1/3 20. stor.

V súvislosti s ďalším vývojom dochádza k viacerým utilitárnym úpravám, ktoré neprinášajú podstatné zmeny dominantnej dispozície. Dochádza k niekoľkým zámurovkám, podľa všetkého došlo ku zrušeniu schodov na podkrovie v severnom rondeli s tým, že boli nahradené rebríkovým výstupom a odčlenil sa menší kumbál. Treba povedať, že obe murivá – deliaca priečka od chodby a vnútorná deliaca priečka, majú odlišný charakter mált, napriek tomu predpokladáme ich spoločný časový súvis. Podružnosť rebríkového výlezu je fixovaná i vstupným otvorom : Otvor do

susedného kumbálu má profilovanú zárubeň, kdežto vstup na výlez má zárubeň hladkú /dvere sa nezachovali/, pričom ju prekrýva omietka s náterom. Šlo teda o služobný vstup, ktorý nemal byť opticky vnímaný z chodby. Dôležitejším zásahom tejto etapy je aj zrušenie vstupu z východnej fasády, kedy sa tento mení na okenný otvor. V objekte sa upravili viaceré okenné otvory a niektoré dverné, evidujeme menšie plomby a vysprávky. V južnom rondeli sa upravuje záver a vytvára sa prepojenie s prízemným krídlom. Zrejme došlo i k rozšíreniu severnej obvodovej steny tohto prístavku, čo môže dokladať nová prímurovka na exteriéri rondela. Osadili sa dvere do m.č. 004 z chodby a severný úsek chodby sa predelil priečkou s dobovou presklenou výplňou. Uvedené výplne vychádzajú ešte z tradície kazetovaných a profilovaných prvkov, i keď zaznamenávame ich redukciu a zrejmá je i zmena použitých kovaní a zámkov. Tieto zásahy spájame s obdobím cca ¼ 20. stor., zrejme ešte za života posledných majiteľov – Imricha a Márie Ghýczyovcov. Nemuseli však prebehnúť všetky naraz, môže tu ísť o postupnosť viacerých čiastkových zásahov. Na 3. vojenskom mapovaní z obdobia začiatku 20. stor. je ešte stále rozoznať tri samostatné objekty /kaštieľ s dlhším prízemným krídlom, budova majera a budova západne od kaštieľa/, i keď sú zaznačené schématicky.

V pokračujúcom vývoji dochádza k ďalším utilitárnym zásahom. Zrejme po smrti pôvodných majiteľov sa dostavil celkový úpadok, ktorý sa odráža i v materiálom zložení. Došlo len k menším zásahom, ktoré boli realizované murivom z nepálených tehál, prípadne ich kombináciou so sekundárkami, čo odráža skôr vidiecky charakter zdrojov. Zamurovalo sa severné okno m.č. 104, stredné okno na chodbe západnej fasády, zmenšili sa všetky štyri okná na rondeloch, pričom dostali charakter ležatých obdĺžnikov. Zamuroval sa i dosiaľ otvorený podjazd v chodbe. Došlo tiež k rôznym plombám a vysprávkam a realizovala sa v mnohých miestnostiach tenká hlinitá omietka. Na podkroví po vyústení rebríkového výlezu sa uložila dlažba z nepálených tehál. Časové zaradenie tejto úpravy je sporné, len z kontextu predpokladáme úpadkový charakter po smrti majiteľov, t.j. v 20ych rokoch 20. stor., môže však ísť aj o ešte mladšie obdobie.

V grafickej časti obe tieto úpravy označujeme zvlášť, hlavne z titulu evidentnej odlišnosti materiálu, i keď by sme ich mohli zahrnúť do širšie chápanej etapy utilitárnych úprav.

13. Úpravy 2. pol. 20. stor

Zásahy, ktoré sa vykonali na objekte od polovice 20. stor. až do cca 80 ych rokov súviseli najmä s adaptáciou objektu na školu a s riešením sanitárnych a technických otázok. Vyskytujú sa tu rôzne omietkové zásahy, často výrazne cementové, najmä v interiéri 1 Np severného rondelu.. Snáď najväžnejším zásahom je zmena balkónových dverí na okno, ako aj prerazenie ďalšieho okna v m.č. 105, ktoré je v exteriéri posunuté cez hranicu rizalitu. Tým sa ale zamedzil prístup z miestnosti na balkón, čo mohlo byť dôsledkom statického narušenia balkóna. K obdobiu tesne okolo polovice storočia môže byť osadená väčšina novších okien. Systém trojíc okien miestností 2. poschodia mohol vzniknúť práve pri tejto úprave. Až niekedy na prelome 60ych – 70ych rokov došlo k odstráneniu budov pri kaštieli – prízemné krídlo je zachytené ešte na fotografii zemných úprav ihriska. Južný majer bol asanovaný v súvislosti s výstavbou novej školy v 70ych rokoch. Tretia z budov zanikla zrejme pri výstavbe ihriska, ak už skôr nedošlo k jej schátraniu. Na objekte vymenili strešnú krytina za eternitové šablóny a realizovali cementové a terazové podlahy na 1. Np. Zásahy opäť nie sú výsledkom jedinej časovej etapy, prebiehali počas celého obdobia, i keď hlavný zásah možno pripísať k polovici 20. stor. Po presťahovaní školy kaštieľ postupne chátra a dnes je najmä jeho strecha a strop nad 2. Np v havárijnom stave..

7. Charakteristika pamiatkových hodnôt

Blokový objekt kaštieľa, hoci je dnes solitérnou stavbou, je pozostatkom ucelenejšej zástavby, o ktorej máme len neúplné poznatky z mapových podkladov v dobe, keď už táto objektová skladba degradovala. Dá sa predpokladať, že okrem priamych prístavieb krídel, tu boli objekty hospodárske a celý areál bol opevnený, pričom využíval aj miestne vodné toky na posilnenie obrany. V neskoršom vývojovom štádiu bol riešený v parkovom prostredí. Objekt je zapísaný v ÚZPF pod číslom 1520/0 na parcele 329/2. Zohľadňujúc poznatky získané pomocou sondážneho, ako aj archívneho a obhliadkového výskumu, analýzou pamiatky, jej hmôt, dispozícií a detailov, môžeme definovať nasledovné hodnoty :

Hodnoty urbanistických súvislostí :

Pamiatka vzhľadom na pôvodné urbanistické aspekty fixuje staršiu urbanistickú situáciu objektovej zostavy zrejme opevneného areálu, situovaného v prirodzene chránenej lokalite sútokov dvoch potokov, ako aj neskorším riešením parkovej úpravy. Táto situácia je vnímateľná už len v terénnych stopách, ostatné objekty i opevnenie zanikli. Vyslovené súvislosti sú vyjadrené rozdielnosťou fasádneho riešenia : Fasáda s portikom bola obrátená do parku, fasáda s rondelmi do vnútorného areálu. Pamiatka je situovaná v mikrorajóne, pričom blízka budova školy znemožňuje jej pohľadové uplatnenie zo strany námestia. Navyše k nej nevedie ani priama komunikácia, prístup zabezpečuje interná komunikácia školského areálu. Vizuálny bod – vzhľadom na priehľady – vytvára len z extravilánových území. V rámci uvedeného rozboru je teda tento súbor hodnôt degradovaný, obmedzený na samotný objekt a stopy pôvodnej situácie v teréne.

Hodnoty architektonického diela :

Reprezentuje hodnoty z hľadiska hmotového a dispozično – prevádzkového a koncepčného, pričom jeho špecifiku tvorí skĺbenie dvoch odlišných koncepcií do jedného bloku /rondely a rizalitový portikus/. Reprezentuje typ vidieckeho sídla nižšej šľachty – kaštieľa, pôvodne situovaného v uzavretom a opevnenom areáli. Vzhľadom na asanácie ostatnej objektovej skladby je zachovaná len koncepcia vlastnej budovy, bez ostatných súvislostí. Má zachovaný celkový dobový výraz a pôdorysno - priestorovú skladbu, ako aj riešenie fasády.

Hodnoty vzťahu pamiatky s prostredím :

Pamiatka má narušený vzťah s pôvodným prostredím, najmä zmenou komunikačných trás, bezprostredným situovaním novej školskej budovy, zasypaním vodných tokov, zrušením parkovej úpravy a následnou novou parceláciou. Len v bezprostrednom okolí je zachované prírodné prostredie bez novodobých zásahov, ale neupravené. Z uvedeného vyplýva, že miera tejto hodnoty je narušená.

Hodnoty umelecké :

Zodpovedajú výrazu dobovej slohovosti i pôvodnej kompozícii a koncepcii predovšetkým úpravou fasád. Solídne umelecko – remeselné kvality dokladajú pôvodné dverné výplne, okenné výplne /avšak v havárijnom technickom stave/, mreže a hlavne tvaroslovné prvky rizalitu a portiku /balkónové konzoly, profilácie, mreže s monogramom/, ktoré sú riešené na vyššej úrovni.

Hodnoty slohové

Prejavujú sa viacerými zachovanými prvkami pri dominancii poslednej prestavby. Vyjadruje ich dobová dispozičná schéma, hmotovo – výrazové pôsobenie /rondely, portikus/, skladba tvaroslovných prvkov /architektonické články, výzdobné prvky fasád/ a časť umelecko - remeselných detailov /výplne, mreže/.

Hodnoty technické :

V tomto zmysle sa týkajú najmä umelecko – remeselných detailov a konštrukcií architektonických článkov /klenby/, točitého schodiska a krovu.

Hodnoty funkčné :

Úžitkovú funkciu dispozícií určuje najmä možnosť využitia na širokú škálu najmä kultúrno – spoločenských aktivít, prípadne príležitostné reprezentačné ubytovanie.

Hodnota historického dokumentu :

Reprezentuje hodnotu typologicko – funkčného dokumentu, jednak v integrovaní zvyškov staršej dispozície, jednak dominantnou prestavbovou úpravou, ktoré sa viažu ku konkrétnemu obdobiu.

Hodnota ucelenosti diela :

Pamiatka reprezentuje príklad uceleného pôsobenia hmotovo - fasádneho riešenia. Predstavuje objem bez hmotových doplnkov utilitárneho charakteru

Hodnota veku :

Vyjadruje všeobecne dobu vzniku pamiatky od obdobia 16 stor., ako aj zachované zvyšky predošlých starších etáp.

Hodnota vekovosti :

Pamiatka je svedectvom plynúcich časových a vývojových zmien, ktoré obohatili výrazovú skladbu objektu, ale aj dispozičnými a inými zmenami v súvislosti s rôznymi úpravami v priebehu doterajšieho vývoja.

Hodnota vedecká :

Pamiatka je významná pre vedecké štúdium uvedeného typologicko – historicko – funkčného typu, prenosu tradičného tvaroslovia do neskoršieho obdobia ako výraz typologicko – funkčnej demonštrácie, ako i v súvislosti s vývojom osídlenia a zástavby bezprostrednej lokality.

Hodnota edukatívna :

Pamiatka je schopná plniť dôležitú edukatívno – výchovnú hodnotu, približujúcu demonštrovanie historického typu, etapy architektonicko – urbanistického a slohového vývoja, ako i sebaidentifikáciu obyvareľstva s lokálnym prostredím.

Hodnota jedinečnosti :

Pamiatka predstavuje v rámci typologického typu jedinečné riešenie obohacujúce výrazovú skladbu v miestnych pomeroch.

Hodnota typickosti :

Prejavuje sa v príslušnosti pamiatky k stavebno – typologickému typu šľachtických vidieckych sídel. V tomto smere pôsobí aj riešenie dispozično – prevádzkové, ktoré sa viaže práve na typ budovy kaštieľa.

Hodnota symbolu :

Pamiatka pôsobí ako miestny symbol. Túto hodnotu má síce potlačenú nedávnym vývojom a postupným chátraním, po vhodnej obnove je však schopná opätovného lokálneho identifikačného procesu.

Hodnota emocionálnej pôsobivosti :

Ako výrazný estetický prvok mikrorajónu môže emocionálne pôsobiť na prežívanie obyvateľov, tiež v súvislosti s niekdajším umiestnením školskej funkcie. Vytvára sa svojsky definovaný vzťah lokálnej pamäti, ako i lokálneho patriotizmu

Zhodnotenie

Budova kaštieľa predstavuje dnes solitérny blokový objekt, ako pozostatok pôvodnej zástavby areálu s predpokladaným opevnením a neskoršou parkovou úpravou, ktorého pôvodné urbanisticko – priestorové podmienky zanikli. I keď možno definovať viacero druhov hodnôt, tieto majú rôznu mieru a hierarchizáciu. Najvyššie v kategórii konkrétnych hodnôt sa prejavuje hmotová skladba s fasádami, architektonické, historické a slohové hodnoty. Objekt je ucelený, kompaktný a má obrovský potenciál využiteľný ako na funkčno – prevádzkové možnosti, tak i v zmysle kultúrno – spoločenskom a v pôsobení ako identifikačný faktor lokálneho povedomia a hrdosti miestneho obyvateľstva. Spolu s inými pamiatkovými a historickými objektami /najmä oba kostoly/ tak môže spoluvytvárať výrazovú charakteristiku kultúrneho významu obce.

8. Návrh ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt kultúrnej pamiatky

8.0. Základná metodika obnovy

Vzhľadom na celkovú hmotovo – výrazovú situáciu objektu, ktorý v zásade reprezentuje pôvodné objemové charakteristiky v dochovanom rozsahu s minimálnymi stavebnými zmenami, ako aj dispozíciu, odporúčame ako základný metodický prístup reštitúciu do posledného dominantného stavu, kombinovanú v potrebnom rozsahu s rekonštrukciou /skladba otvorov, úprava fasád/ a s rešpektovaním starších zásahov a vrstiev, tvoriacich na objekte kontinuálny vývojový hodnotový prínos. Pri dochovaných architektonických článkoch a umelecko – remeselných detailoch sa uplatní podľa miery ich zachovania metóda konzervácie, výplne otvorov sa vo väčšej miere nahradia replikami. Hodnotné architektonické články a omietkové vrstvy budú obnovené metódou reštaurovania. Vzhľadom na ďalšie využitie objektu je potrebné uplatniť metódu modernizácie technických parametrov, avšak v súlade s uplatnením jeho pamiatkových hodnôt. Dôležitým prvkom bude vhodné zapojenie objektu do jeho bezprostredného okolia, riešením spevnených, trávnatých, prípadne parkových plôch.

8.1. Požiadavky na zachovanie, obnovu a prezentáciu hodnôt kultúrnej pamiatky, jej hmotnej podstaty, prvkov a detailov

Objekt v súčasnom stave má zachovanú hmotovo – dispozičnú skladbu a napriek mladším zámurovkám i riešenie fasád. Skladba architektonických článkov a detailov je pomerne skromná, zachovanie umelecko – remeselných detailov je vzhľadom na poznatky dobré, i keď väčšina okenných výplní je silne deštruovaná a v havárijnom stave, ktorý neumožňuje ich fyzickú obnovu. Pre prezentáciu kultúrno – historických hodnôt pamiatky sú najdôležitejšie nasledovné úkony :

Zachovať /podľa konkrétnej situácie obnoviť/ hmotovo – priestorové parametre, výškové pomery objektu i jednotlivých podlaží, základnú dispozičnú schému, konštrukcie murív a klenieb, zachovať hodnotné dobové dverné výplne, architektonické a tvaroslovné články a umelecko – remeselné detaily a chýbajúce doplniť podľa originálov, vytvoriť nové okenné výplne ako príslušné repliky, obnoviť pôvodné parametre odstránením mladších zámuroviek, zachovať, prezentovať a doplniť výrazovú skladbu fasády, obnoviť pôvodný charakter povrchov a farebnosť fasády, zachovať všetky hodnotné omietkové a náterové vrstvy, v prípade dôležitých nálezov pristúpiť k reštaurovaniu a rekonštrukcii, zachovať parametre strešnej krajiny /typ, tvar, výška hrebeňa, vhodná krytina/, uplatniť skladbu komínových hlavíc a potrebné presvetlenie dosiahnuť perforáciou vikierov. Všetky potrebné technické a inštalačné vedenia a zariadenia riešiť tak, aby nenarúšali zachované kultúrno – historické hodnoty. Dôležitým kritériom budú opatrenia na statické zabezpečenie objektu a prvkov – najmä sanácia krovu a stropov, ale aj stĺpového portiku s balkónom, taktiež stabilizácia trhlín v murive Dôležitým kritériom budú opatrenia na statické zabezpečenie objektu a prvkov – najmä sanácia krovu a stropov, ale aj stĺpového portiku s balkónom. Taktiež stabilizácia trhlín v murive a opatrenia na odstránenie vlhkosti murív. Riešiť i bezprostredné okolie objektu – úpravou plôch, komunikácií, trávnatých a sadových úprav.

Všetky zásahy, ako i nové nálezy, ktoré môžu vyvstať počas stavebnej realizácie, riešiť podľa pokynov KPÚ Nitra.

8.2. Požiadavky na odstránenie nevhodných zásahov a úprav

Medzi najzávažnejšie opatrenia v zmysle prezentácie pôvodných kultúrno – historických hodnôt, kde treba pristúpiť k odstráneniu, patria :

Odstránenie všetkých cementových omietok interiéru a exteriéru, odstránenie betónových podláh a cementových poterov, odstránenie utilitárnych sekundárnych priečok, narúšajúcich dispozíciu, odstránenie nevhodných inštalačných rozvodov, odstránenie zámuroviek dverných a okenných výplní, eternitovej strešnej krytiny a pod.

8.3. Návrh konkrétnych opatrení na obnovu kultúrnej pamiatky

8.3.1. Hmotovo – priestorová skladba

Hmotovo – priestorová skladba objektu bude zachovaná v súčasnom rozsahu. Neodporúčame uvažovať s dostavbou južného jednopodlažného krídla, ktoré sa pôvodne na objekt napájalo. Nakoľko však ide o pôvodnú situáciu, možno uplatniť náznakovou prezentáciou káps, výstupkov a niky v mieste prechodu /008/. Ostanú zachované výškové úrovne priestorov, podláh, nebudú sa vytvárať nové podlažia. Záväzné je aj dodržanie výškovej úrovne strešného hrebeňa, tvar a typ strechy.

8.3.2. Funkcia

Celkovú funkciu navrhujeme dominantne kultúrno – spoločenskú v kombinácii pre reprezentačné obecné účely, priestor podkrovia je možné využiť aj na krátkodobé ubytovanie.

8.3.3. Dispozícia

Základné členenie ostáva nezmenené. Je potrebné zachovať súčasný dvojtrakt vo forme chodby a z nej prístupných miestností. Ponechajú sa súčasné vstupy do miestností i vzájomné ich prepojenia. Vzhľadom na sekundárnosť situácie je možné odstránením priečky medzi m.č. 003 a 004 reštituovať primárny priestor. Na 2. Np je možné podľa potreby miestnosti navzájom prepojiť v miestach starších otvorov. Ohľadne prejazdu odporúčame jeho čiastkovú obnovu nasledovne : Odstrániť zámurovku z chodby do m.č. 005 na celý rozsah oblúka. Na vyústenie miestnosti na východnú stranu doporučujeme osadiť bránovú výplň s možnosťou presklenia. Variantne možno uplatniť užší vstup v mieste terajšieho okna s prezentáciou oblúkového prejazdu formou plytkej niky. Rovnaké možnosti predstavuje i riešenie vyústenia prejazdu na západnej fasáde. Tu v prípade odstránenia celej zámurovky je potrebné situovať bránovú výplň. Variantne možno obnoviť neskorší užší vstupný otvor /pozri aj časť 8.3.7. Otvory, výplne/. Na potrebné sanitárno – hygienické účely využiť na 1. Np priestory oboch rondelov /v južnom pod schodiskom/, prípadne aj vyčleniť časť severného záveru chodby. Prepojenie južného rondelu s asanovanou prístavbou možno prezentovať ako niku. Pôvodný prístup do podkrovia točitými schodami v severnom rondeli bol podružný a preto dimenzovaný v stiesnenejších podmienkach. V závislosti od spôsobu využitia podkrovia je možné jeho obnovenie, alebo vytvorenie nového schodiska v pokračovaní dnešného v južnom rondeli, čím sa získajú lepšie parametre i logickejšia komunikačná väzba. Priestor severného rondela je potom možné využiť na sanitárne priestory a pod. Dispozícia na podkroví je ľubovoľná.

8.3.4. Murivá

Murivá sú čiastočne narušené veľkoplošným zavlhnutím severnej obvodovej steny a tiež v tých miestach interiéru, nad ktorými sú prepadnuté stropy. Tieto miesta je nutné podľa posudku zavĺhania odborne sanovať. Na objekte sa prejavuje taktiež viacero trhlín – jednak v miestach parapetných murív okien, najmä však na severnej fasáde v mieste napojenia rondelu, menšie trhliny sa prejavujú i na iných miestach. Tu bude potrebné realizovať stabilizačné opatrenia. Značne narušené sú i niektoré úseky korunnej rímsy. Murivá budú rešpektované v celom rozsahu s výnimkou tých miest, kde dôjde k odstráneniu zámuroviek pôvodných otvorov, alebo mladších priečok. Nové murivá sa zrealizujú v miestach, kde budú nutné vzhľadom na prevádzkové a hygienické zásahy, pričom ich požadujeme minimalizovať. Objekt nemožno zatepľovať obkladom obvodových stien. Kapsy južného rondelu, slúžiace na napojenie dispozície, sa zaomietajú. Vyčnievajúce tehly primárneho napojenia južnej steny južného rondelu doporučujeme zachovať. Odstráni sa prímurovka prístavby na južnom rondeli.

8.3.5. Klenby, stropy

Budú rešpektované a zachované všetky klenbové konštrukcie a oblúkové pásy, aj s omietkovými vrstvami a hrebienkami. Konštrukcia trámového stropu nad 2. Np je na viacerých

miestach deštruovaná, v strope sú diery, nakoľko príslušné časti trámov sú odhnité. Otázku reálnosti zachovania stropu nad uvedeným podlažím musí posúdiť statik. Nový strop je možné riešiť v novom materiáli ale tak, aby ostali zachované pôvodné parametre – svetlosť miestností poschodia a podlahová úroveň podkrovia.

8.3.6. Omietky, nátery

Všetky novodobé omietky exteriéru i interiéru sa odstránia. Rešpektované ostanú všetky plochy, pokryté staršími omietkami a nátermi /od 19. stor./, ktoré budú stabilizované, podľa okolností môžu byť priamo obnovené, alebo prekryté novou vrstvou. Upozorňujeme, že pri odstraňovaní novodobých omietok môže dôjsť k odokrytiu starších, ktoré by mohli mať fragmenty výzdoby. Nové omietky budú riešené ako vápenné, bez cementových prímesí, pričom sa štruktúrou povrchu prispôsobia pôvodným. Rešpektovať treba na klenbách všetky hrebienky. Zvýšenú pozornosť treba venovať miestam so zvyškami staršieho kvádrovania na východnej fasáde pri oboch nárožiach. Vzhľadom na možnosť výskytu polychrómií bude nutné vykonať doplňujúci reštaurátorský prieskum a pri obnove sa riadiť jeho pokynmi.

8.3.7. Otvory a výplne

V zásade bude reštituovaný stav otvorov z poslednej dominantnej etapy.

Obnovia sa zamurované okenné otvory – 1. Np. južné ústie chodby 001, severné ústie chodby 002, m.č. 003, severná stena, 2.Np – stredná os chodby 101, m.č. 104 – severná stena, m.č. 106 východná stena. Zmenšované okenné otvory severného rondelu na oboch podlažiach a severného ústia chodby na 2. Np upraviť na pôvodnú veľkosť odstránením zámuroviek. V m.č. 105 treba zrušiť novodobé stredné okno. Severné okno v tejto miestnosti sa odstráni a otvor sa upraví na vstupný s balkónovými dverami. Všetky dochované okenné výplne všetkých typov – rámy i krídla, sú v havárijnom stave a nie je možná ich oprava a spätné osadenie. Na nové výplne sa použijú jednak repliky barokového tvaroslovia, jednak repliky okien 19. stor. /bližšie viď. položkovú časť/. Repliky barokových okien jednoduchých, dnu otváravých, s pevným krížom, sa osadia na chodbu čelnej i bočných fasád, ako aj do rondelov, kde aj pôvodne boli len okná jednoduché. Zopakujú členenie a profiláciu originálov. Môžu byť riešené s vákuovým dvojsklom pri dodržaní tvaroslovných riešení, použiť i zachované časti kovaní, resp. ich kópie. Do ostatných priestorov použiť výplne v dvoch možných alternatívach :

1. Alternatíva : Ako dvojité, dnu a von otváravé, s pevným krížom /prípadne horným téčkom/. Vnútorné okná môžu byť s vákuovým dvojsklom, vonkajšie jednoduché zasklenie. Historické typy kovaní /18., 19. stor./ demontovať, podľa technického stavu buď znova použiť, alebo vytvoriť príslušné repliky. Tvaroslovie, členenie a profilácia väčšinou podľa 19. stor., aj v prípade dnešného výskytu okien 20. stor. V miestach barokových okien použiť repliku barokového tvaroslovia /severné okno v m.č. 104, stredné okno m.č. 007/. Hnedá povrchová úprava, kovania – čierny náter /železné/, mosadzné bez náteru.

2. Alternatíva : Dodržať tvaroslovné typy podľa predošlého. Okná riešiť ako jednoduché, osadené dovnútra, čo zlepší i manipuláciu na prízemí, kde sú osadené mreže. Možnosť riešiť vákuové dvojsklo. Ostatné pokyny ako v predošlom.

Rešpektované a obnovené ostanú aj všetky kazetové zárubne a tie dverné krídla, ktorých technický stav to dovoľuje /19. stor. a začiatok 20 stor./. Tieto dvere a zárubne sa očistia od náterov a povrchová úprava sa obnoví podľa výsledku prieskumu - slonovú kosť. Použijú sa i zachované časti kovaní /kľučky, držiaky, závesy/. Do historických zárubní, ktorých dverné krídla nie sú zachované, alebo je technický stav dvier havarijný a sú nepoužiteľné, sa osadia príslušné kópie. Je potrebné preveriť dverné krídla, voľne uložené po objekte /povala, chodby, dvor/. V prípade dobrého technického stavu použiť, inak podľa nich zhotoviť kópie. Miestnosti na 2. Np možno navzájom prepojiť. Všetky nové dverné výplne sa vytvoria ako tvarové zjednodušenie členenia pôvodných. Presklené dvere z chodby na 1 Np sa umiestnia inde vhodne na objekte, podobne i zárubeň z m.č. 102.

Pôvodný prejazd navrhujeme obnoviť – na oboch stranách odstrániť zámurovky a osadiť

dvojkrídlové brány so stredovou bránkou pre peších /hnedá povrchová úprava/. Riešiť v tvarosloví inšpirovanom historickým, alebo použiť autorské členenie. Možnosť čiastočného presklenia. Alternatívne možno ponechať zámurovku podjazdu, prezentovať ho obrysovo ustúpením omietky. Vstupy riešiť jednokrídlovými dverami s nadsvetlíkom v rozmeroch zachovanej neskoršej úpravy. Pôvodné otvory komínových telies na chodbách možno zamurovať v podobe ník, v prípade otvorenia osadiť kovovú jednoduchú výplň základného členenia s čiernym náterom. Výplne vikierov budú drevené, presklené, podľa veľkosti členené, alebo celopresklené.
Podrobnejšie usmernenia obsahuje položková časť.

8.3.13. Strecha a krov

Je potrebné zachovať tvar strechy i výšku hrebeňa a sklon jednotlivých rovín v terajších pomeroch. Eternitová šablónová krytina sa odstráni, uplatní sa škridľa, typovo zodpovedajúca začiatku 19. stor. - rovná. Zachovajú sa a vyspravia súčasné komínové telesá i ich hlavice nad strešnou rovinou. Vzhľadom na funkčné využitie krovu je potrebné jeho zateplenie a riešenie podhľadových povrchov – ktoré môže byť systémom sadrokartónových platní v bielej povrchovej úprave, alebo drevených obkladov. Strechu presvetliť vikierami. Súčasná krovná konštrukcia je v havárijnom stave a k tejto otázke sa musí vyjadriť statický posudok. Navrhujeme preto jej dokumentáciu a nahradenie novým krovom, ktorý by vo vizuálnom smere evokoval pôvodnú skladbu. Jeho nosná konštrukcia môže byť aj kovová, pohľadové časti navrhujeme riešiť v drevenom materiále. Podobne je možné, vzhľadom na mieru narušenia, vymeniť stropnú konštrukciu. Konštrukčné riešenie je možné v novodobom materiáli, treba však dodržať pôvodné parametre svetlosti miestností poschodia a podlahovej úrovne podkrovia. Prípadné disproporcie riešiť spustením podhľadu. Zdokumentuje sa systém šablónovej výzdoby stropu. Zo strany miestností bude stropná konštrukcia omietaná.

8.3.14. Schodiská

Ponechá sa súčasné schodisko na poschodie v južnom rondeli s drevenými nástupnicami. Podľa okolností sa stupne zachovajú, stabilizujú a obnovia /poškodené časti sa vymenia/, alebo sa nahradia novými replikami. Potrebné je zrušiť terajší rebríkový výlez na podkrovie v severnom rondeli. Možno obnoviť pôvodné točité schody z poschodia na podkrovie v mieste severného rondelu /podľa káps zachovaných v murive/. Tento pôvodný prístup do podkrovia točitými schodami bol podružný a preto dimenzovaný v stiesnenejších podmienkach. V závislosti od spôsobu využitia podkrovia je možné vytvorenie nového schodiska v pokračovaní dnešného v južnom rondeli, čím sa získajú lepšie parametre i logickejšia komunikačná väzba. Mrežové zábradlie nad schodiskom sa potom z 2. Np presunie do analogickej situácie na podkroví.

8.3.15. Podlahy, dlažby

Všetky betónové podlahy a terazové dlažby sa odstránia. Taktiež drevené palubovky prízemia a chodby poschodia. Na chodbu prízemia doporučujeme vhodnú keramickú, alebo kamennú dlažbu /opticky pripomínajúcu opuku/. Do miestností prízemia možno použiť novú palubovku, alebo dlažbu. Stredový podjazd sa vydláždi. Chodba na poschodí dostane novú palubovú podlahu, ostatné miestnosti na 2. Np budú mať obnovenú pôvodnú palubovku, ak je jej stav nevyhovujúci, nahradí sa novou. Sanitárne priestory budú riešené s keramickou dlažbou. Podlahová plocha podkrovia sa bude riešiť v náväznosti na funkciu, v zásade v pevných materiáloch /dlažby/.

8.3.16. Rozvody

Odstrániť všetky nevhodné inštalačné vedenia. Všetky nutné elektrické vedenia budú vedené na murive a prekryté novou omietkou, podľa konkrétnej situácie môžu byť vedené aj v lištách.

Trasy vodovodného a plynového potrubia a kanalizácie treba prispôsobiť tak, aby nedeštruovali historické murivá, resp. v dopredu vytypovaných miestach. Vedenia viesť v podlahe, na zvislé rozvody možno využiť jestvujúce komínové prieduchy. Nie je možné deštruovať prierazmi klenby. Žľaby a odkvapové zvody na fasáde riešiť z medeného plechu. Miesta vertikálnych zvodov minimalizovať, lokalizovať do menej exponovaných častí.

8.3.17. Reštaurovanie /výskum a realizácia/

Vzhľadom na výskyt viacerých historických a omietkových vrstiev, je potrebné zrealizovať reštaurátorský výskum v interiéri i exteriéri, zameraný na prieskum omietok a možných výzdob. Výskum zistí najmä výskyt výzdob, výmalieb, stratigrafiu hodnotných vrstiev, spôsob povrchových úprav, profiláciu plastických prvkov atď. Podľa usmernení bude nutné pred preomietnutím zabezpečiť staršie omietky s nátermi, podľa konkrétnej situácie môže ojedinelo dôjsť aj k reštaurovaniu a prezentácii výzdobných úprav. Vrstvy, ktoré sa nebudú bezprostredne prezentovať, je nutné po stabilizácii a konzervácii separovať a prekryť novou omietkou. Najvyšší stupeň odbornej pozornosti je potrebné venovať miestam s fragmentami nárožných kvádrovaní na východnej fasáde.Tieto budú reštaurátorsky obnovené, pred prekrytím opatrené separačnou vrstvou. Vzhľadom na udržanie jednotného výrazu fasády nedoporučujeme prezentáciu kvádrovania analytickými sondami. Na ploche stropov poschodia sa vykoná zisťovací prieskum zameraný na výskyt šablónovej výzdoby. Všetky reštaurátorské práce musí vykonávať osoba s príslušným oprávnením.

8.3.18. Potreba ďalších výskumov

V mieste zásahov do podložia je potrebné vykonať archeologický výskum. Pre overenie staršej objektovej sústavy odporúčame tiež preveriť juhovýchodné nárožie objektu. Nakoľko staršie mapové podklady jednoznačne dokladajú hustejšiu štruktúru zástavby, bude potrebné archologickým výskumom preveriť i miesta trasovania inžinierskych sietí.

Pred realizáciou obnovy doporučujeme vykonať, resp. aktualizovať tiež špecializované prieskumy : statický, prieskum vlhkosti, drevársky, príp. mykologický prieskum.

Poznámka : kamenné, drevené, kovové a omietkové prvky a tvaroslovné články sú špecifikované v samostatnej položkovej časti. Návrh obnovy je spracovaný i v príslušnej grafickej prílohe.